

Влада на Република Северна Македонија

Бр. 41-7587/3

Скопје, 20 август 2024 година

До
Претседателот на Собранието на Република Северна Македонија
Скопје

Врз основа на членот 91 алинеја 2 од Уставот на Република Северна Македонија и членовите 208 и 209 од Деловникот на Собранието на Република Северна Македонија, Владата на Република Северна Македонија Ви поднесува Предлог на закон за ратификација на Протоколот за елиминирање на недозволената трговија со тутунски производи, што го утврди на седницата, одржана на 20 август 2024 година.

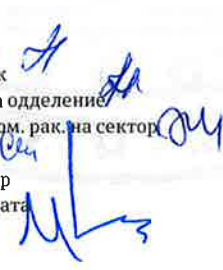
За претставници на Владата на Република Северна Македонија во Собранието се определени д-р Тимчо Муцунски, министер за надворешни работи и надворешна трговија, д-р Арбен Таравари, министер за здравство, Зоран Димитровски, заменик на министерот за надворешни работи и надворешна трговија и м-р Јовица Андовски, заменик на министерот за здравство, а за повереници Крум Ефремов, директор во Министерството за надворешни работи и надворешна трговија, Наташа Дескоска, помошник директор во Министерството за надворешни работи и надворешна трговија и Стојанчо Стојковски, државен советник, во Министерството за здравство.

Претседател на Владата
на Република Северна Македонија

проф. д-р Христијан Мицкоски

Подготвил: Далибор Станојковски, помлад соработник
Проверил: Катерина Јаневска/Никола Пасков, рак. на одделение
Контролирал: м-р Стојанчо Радичевски/Jetmira Maliqi, пом. рак. на сектор
Согласен: Снежана М. Пендовски, државен советник
Зоран Брњарчевски, раководител на сектор
Одобрил: Игор Јанушев, генерален секретар на Владата

ПРЕДЛАГАЧ: Влада на Република Северна
Македонија

ПРЕТСТАВНИЦИ: д-р Тимчо Муцунски, министер за
надворешни работи и надворешна трговија,

д-р Арбен Таравари, министер за здравство,

Зоран Димитровски, заменик на министерот за
надворешни работи и надворешна трговија и

м-р Јовица Андовски, заменик на министерот за
здравство

ПОВЕРЕНИЦИ: Крум Ефремов, директор во
Министерството за надворешни работи и надворешна
трговија,

Наташа Дескоска, помошник директор во
Министерството за надворешни работи и надворешна
трговија и

Стојанчо Стојковски, државен советник, во
Министерството за здравство

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
за ратификација на Протоколот за елиминирање на недозволената трговија
со тутунски производи

Скопје, август 2024 година

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН

за ратификација на Протоколот за елиминирање на недозволената трговија со тутунски производи

Член 1

Се ратификува Протоколот за елиминирање на недозволената трговија со тутунски производи, усвоен во Сеул на 12 ноември 2012 година, потпишан од Република Македонија на 8 јануари 2014 година.

Член 2

Протоколот од членот 1 од овој закон во оригинал на англиски јазик и во превод на македонски јазик, гласи:

**PROTOCOL TO ELIMINATE ILLICIT TRADE IN
TOBACCO PRODUCTS**

**UNITED NATIONS
2012**

PROTOCOL TO ELIMINATE ILLICIT TRADE IN TOBACCO PRODUCTS

PREAMBLE

The Parties to this Protocol,

Considering that on 21 May 2003, the Fifty-sixth World Health Assembly adopted by consensus the WHO Framework Convention on Tobacco Control, which came into force on 27 February 2005;

Recognizing that the WHO Framework Convention on Tobacco Control is one of the United Nations' most rapidly ratified treaties and a fundamental tool for attaining the objectives of the World Health Organization;

Recalling the Preamble to the Constitution of the World Health Organization, which states that the enjoyment of the highest attainable standard of health as a fundamental right of every human being without distinction of race, religion, political belief, economic or social condition;

Determined also to give priority to their right to protect public health;

Deeply concerned that the illicit trade in tobacco products is contributing to the spread of the tobacco epidemic, which is a global problem with serious consequences for public health that calls for effective, appropriate and comprehensive domestic and international responses;

Recognizing further that illicit trade in tobacco products undermines price and tax measures designed to strengthen tobacco control and thereby increases the accessibility and affordability of tobacco products;

Seriously concerned by the adverse effects that the increase in accessibility and affordability of illicitly traded tobacco products has on public health and the well-being, in particular of young people, the poor and other vulnerable groups;

Seriously concerned about the disproportionate economic and social implications of illicit trade in tobacco products on developing countries and countries with economies in transition;

Aware of the need to develop scientific, technical and institutional capacity to plan and implement appropriate national, regional and international measures to eliminate all forms of illicit trade in tobacco products;

Acknowledging that access to resources and relevant technologies is of great importance for enhancing the ability of Parties, particularly in developing countries and countries with economies in transition, to eliminate all forms of illicit trade in tobacco products;

Acknowledging also that, although free zones are established to facilitate legal trade, they have been used to facilitate the globalization of illicit trade in tobacco products, both in relation to the illicit transit of smuggled products and in the manufacture of illicit tobacco products;

Recognizing also that illicit trade in tobacco products undermines the economies of Parties and adversely affects their stability and security;

Also aware that illicit trade in tobacco products generates financial profits that are used to fund transnational criminal activity, which interferes with government objectives;

Recognizing that the illicit trade in tobacco products undermines health objectives, imposes additional strain on health systems and causes losses of revenue to the economies of the Parties;

Mindful of Article 5.3 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control in which Parties agree that in setting and implementing their public health policies with respect to tobacco control, Parties shall act to protect these policies from commercial and other vested interests of the tobacco industry in accordance with national law;

Emphasizing the need to be alert to any efforts by the tobacco industry to undermine or subvert strategies to combat illicit trade in tobacco products and the need to be informed of activities of the tobacco industry that have a negative impact on strategies to combat illicit trade in tobacco products;

Mindful of Article 6.2 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, which encourages Parties to prohibit or restrict, as appropriate, sales to and/or importation by international travellers of tax- and duty-free tobacco products;

Recognizing in addition that tobacco and tobacco products in international transit and transshipment find a channel for illicit trade;

Taking into account that effective action to prevent and combat illicit trade in tobacco products requires a comprehensive international approach to, and close cooperation on, all aspects of illicit trade, including, as appropriate, illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment;

Recalling and emphasizing the importance of other relevant international agreements such as the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, the United Nations Convention against Corruption and the United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances and the obligation that Parties to these Conventions have to apply, as appropriate, the relevant provisions of these Conventions to illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment and *encouraging* those Parties that have not yet become Parties to these agreements to consider doing so;

Recognizing the need to build enhanced cooperation between the Convention Secretariat of the WHO Framework Convention on Tobacco Control and the United Nations Office on Drugs and Crime, the World Customs Organization and other bodies, as appropriate;

Recalling Article 15 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, in which Parties recognize, inter alia, that the elimination of all forms of illicit trade in tobacco products, including smuggling and illicit manufacturing, is an essential component of tobacco control;

Considering that this Protocol does not seek to address issues concerning intellectual property rights; and

Convinced that supplementing the WHO Framework Convention on Tobacco Control by a comprehensive protocol will be a powerful, effective means to counter illicit trade in tobacco products and its grave consequences,

Hereby agree as follows:

PART I: INTRODUCTION

ARTICLE 1

USE OF TERMS

1. "Brokering" means acting as an agent for others, as in negotiating contracts, purchases, or sales in return for a fee or commission.

2. "Cigarette" means a roll of cut tobacco for smoking, enclosed in cigarette paper. This excludes specific regional products such as bidis, ang hoon, or other similar products which can be wrapped in paper or leaves. For the purpose of Article 8, "cigarette" also includes fine cut "roll your own" tobacco for the purposes of making a cigarette.
3. "Confiscation", which includes forfeiture where applicable, means the permanent deprivation of property by order of a court or other competent authority.
4. "Controlled delivery" means the technique of allowing illicit or suspect consignments to pass out of, through or into the territory of one or more States, with the knowledge and under the supervision of their competent authorities, with a view to the investigation of an offence and the identification of persons involved in the commission of the offence.
5. "Free zone" means a part of the territory of a Party where any goods introduced are generally regarded, in so far as import duties and taxes are concerned, as being outside the Customs territory.
6. "Illicit trade" means any practice or conduct prohibited by law and which relates to production, shipment, receipt, possession, distribution, sale or purchase, including any practice or conduct intended to facilitate such activity.
7. "Licence" means permission from a competent authority following submission of the requisite application or other documentation to the competent authority.
8. (a) "Manufacturing equipment" means machinery which is designed, or adapted, to be used solely for the manufacture of tobacco products and is integral to the manufacturing process.¹

(b) "Any part thereof" in the context of manufacturing equipment means any identifiable part which is unique to manufacturing equipment used in the manufacture of tobacco products.
9. "Party" means, unless the context indicates otherwise, a Party to this Protocol.
10. "Personal data" means any information relating to an identified or identifiable natural person.

¹ Parties may include reference to the Harmonized Commodity Description and Coding System of the World Customs Organization for this purpose, wherever applicable.

11. "Regional economic integration organization" means an organization that is composed of several sovereign states, and to which its Member States have transferred competence over a range of matters, including the authority to make decisions binding on its Member States in respect of those matters.²

12. The "supply chain" covers the manufacture of tobacco products and manufacturing equipment; and import or export of tobacco products and manufacturing equipment; and may be extended, where relevant, to one or more of the following activities when so decided by a Party:

- (a) retailing of tobacco products;
- (b) growing of tobacco, except for traditional small-scale growers, farmers and producers;
- (c) transporting commercial quantities of tobacco products or manufacturing equipment; and
- (d) wholesaling, brokering, warehousing or distribution of tobacco and tobacco products or manufacturing equipment.

13. "Tobacco products" means products entirely or partly made of the leaf tobacco as raw material, which are manufactured to be used for smoking, sucking, chewing or snuffing.

14. "Tracking and tracing" means systematic monitoring and re-creation by competent authorities or any other person acting on their behalf of the route or movement taken by items through the supply chain, as outlined in Article 8.

ARTICLE 2

RELATIONSHIP BETWEEN THIS PROTOCOL AND OTHER AGREEMENTS AND LEGAL INSTRUMENTS

1. The provisions of the WHO Framework Convention on Tobacco Control that apply to its protocols shall apply to this Protocol.
2. Parties that have entered into the types of agreements mentioned in Article 2 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control shall communicate such agreements to the Meeting of the Parties through the Convention Secretariat.

² Where appropriate, national or domestic will refer equally to regional economic integration organizations.

3. Nothing in this Protocol shall affect the rights and obligations of any Party pursuant to any other international convention, treaty or international agreement in force for that Party that it deems to be more conducive to the achievement of the elimination of illicit trade in tobacco products.

4. Nothing in this Protocol shall affect other rights, obligations and responsibilities of Parties under international law, including the United Nations Convention against Transnational Organized Crime.

ARTICLE 3

OBJECTIVE

The objective of this Protocol is to eliminate all forms of illicit trade in tobacco products, in accordance with the terms of Article 15 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

PART II: GENERAL OBLIGATIONS

ARTICLE 4

GENERAL OBLIGATIONS

1. In addition to the provisions of Article 5 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, Parties shall:

(a) adopt and implement effective measures to control or regulate the supply chain of goods covered by this Protocol in order to prevent, deter, detect, investigate and prosecute illicit trade in such goods and shall cooperate with one another to this end;

(b) take any necessary measures in accordance with their national law to increase the effectiveness of their competent authorities and services, including customs and police responsible for preventing, deterring, detecting, investigating, prosecuting and eliminating all forms of illicit trade in goods covered by this Protocol;

(c) adopt effective measures for facilitating or obtaining technical assistance and financial support, capacity building and international cooperation in order to achieve the objectives of this Protocol and ensure the availability to, and secure exchange with, the competent authorities of information to be exchanged under this Protocol;

(d) cooperate closely with one another, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, in order to enhance the effectiveness of law enforcement action to combat the unlawful conduct including criminal offences established in accordance with Article 14 of this Protocol;

(e) cooperate and communicate, as appropriate, with relevant regional and international intergovernmental organizations in the secure³ exchange of information covered by this Protocol in order to promote the effective implementation of this Protocol; and

(f) within the means and resources at their disposal, cooperate to raise financial resources for the effective implementation of this Protocol through bilateral and multilateral funding mechanisms.

2. In implementing their obligations under this Protocol, Parties shall ensure the maximum possible transparency with respect to any interactions they may have with the tobacco industry.

ARTICLE 5

PROTECTION OF PERSONAL DATA

Parties shall protect personal data of individuals regardless of nationality or residence, subject to national law, taking into consideration international standards regarding the protection of personal data, when implementing this Protocol.

PART III: SUPPLY CHAIN CONTROL

ARTICLE 6

LICENCE, EQUIVALENT APPROVAL OR CONTROL SYSTEM

1. To achieve the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control and with a view to eliminating illicit trade in tobacco products and manufacturing equipment, each Party shall prohibit the conduct of any of the following activities by any natural or legal person except pursuant to a licence or equivalent approval (hereafter "licence") granted, or control system implemented, by a competent authority in accordance with national law:

³ A secure exchange of information between two parties is resistant to interception and tampering (falsification). In other words, the information exchanged between the two parties cannot be read or modified by a third party.

(a) manufacture of tobacco products and manufacturing equipment;
and

(b) import or export of tobacco products and manufacturing equipment.

2. Each Party shall endeavour to license, to the extent considered appropriate, and when the following activities are not prohibited by national law, any natural or legal person engaged in:

(a) retailing of tobacco products;

(b) growing of tobacco, except for traditional small-scale growers, farmers and producers;

(c) transporting commercial quantities of tobacco products or manufacturing equipment; and

(d) wholesaling, brokering, warehousing or distribution of tobacco and tobacco products or manufacturing equipment.

3. With a view to ensuring an effective licensing system, each Party shall:

(a) establish or designate a competent authority or authorities to issue, renew, suspend, revoke and/or cancel licences, subject to the provisions of this Protocol, and in accordance with its national law, to conduct the activities specified in paragraph 1;

(b) require that each application for a licence contains all the requisite information about the applicant, which should include, where applicable:

(i) where the applicant is a natural person, information regarding his or her identity, including full name, trade name, business registration number (if any), applicable tax registration numbers (if any) and any other information to allow identification to take place;

(ii) when the applicant is a legal person, information regarding its identity, including full legal name, trade name, business registration number, date and place of incorporation, location of corporate headquarters and principal place of business, applicable tax registration numbers, copies of articles of incorporation or equivalent documents, its corporate affiliates, names of its

directors and of any designated legal representatives, including any other information to allow identification to take place;

(iii) precise business location of the manufacturing unit(s), warehouse location and production capacity of the business run by the applicant;

(iv) details of the tobacco products and manufacturing equipment covered by the application, such as product description, name, registered trade mark if any, design, brand, model or make and serial number of the manufacturing equipment;

(v) description of where manufacturing equipment will be installed and used;

(vi) documentation or a declaration regarding any criminal records;

(vii) complete identification of the bank accounts intended to be used in the relevant transactions and other relevant payment details; and

(viii) a description of the intended use and intended market of sale of the tobacco products, with particular attention to ensuring that tobacco product production or supply is commensurate with reasonably anticipated demand;

(c) monitor and collect, where applicable, any licence fees that may be levied and consider using them in effective administration and enforcement of the licensing system or for public health or any other related activity in accordance with national law;

(d) take appropriate measures to prevent, detect and investigate any irregular or fraudulent practices in the operation of the licensing system;

(e) undertake measures such as periodic review, renewal, inspection or audit of licences where appropriate;

(f) establish, where appropriate, a time frame for expiration of licences and subsequent requisite reapplication or updating of application information;

(g) oblige any licensed natural or legal person to inform the competent authority in advance of any change of location of their business or any significant change in information relevant to the activities as licensed;

(h) oblige any licensed natural or legal person to inform the competent authority, for appropriate action, of any acquisition or disposal of manufacturing equipment; and

(i) ensure that the destruction of any such manufacturing equipment or any part thereof, shall take place under the supervision of the competent authority.

4. Each Party shall ensure that no licence shall be assigned and/or transferred without receipt from the proposed licensee of the appropriate information contained in paragraph 3, and without prior approval from the competent authority.

5. Five years following the entry into force of this Protocol, the Meeting of the Parties shall ensure at its next session that evidence-based research is conducted to ascertain whether any key inputs exist that are essential to the manufacture of tobacco products, are identifiable and can be subject to an effective control mechanism. On the basis of such research, the Meeting of the Parties shall consider appropriate action.

ARTICLE 7

DUE DILIGENCE

1. Each Party shall require, consistent with its national law and the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, that all natural and legal persons engaged in the supply chain of tobacco, tobacco products and manufacturing equipment:

(a) conduct due diligence before the commencement of and during the course of, a business relationship;

(b) monitor the sales to their customers to ensure that the quantities are commensurate with the demand for such products within the intended market of sale or use; and

(c) report to the competent authorities any evidence that the customer is engaged in activities in contravention of its obligations arising from this Protocol.

2. Due diligence pursuant to paragraph 1 shall, as appropriate, consistent with its national law and the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, include, inter alia, requirements for customer identification, such as obtaining and updating information relating to the following:

(a) establishing that the natural or legal person holds a licence in accordance with Article 6;

(b) when the customer is a natural person, information regarding his or her identity, including full name, trade name, business registration number (if any), applicable tax registration numbers (if any) and verification of his or her official identification;

(c) when the customer is a legal person, information regarding its identity, including full name, trade name, business registration number, date and place of incorporation, location of corporate headquarters and principal place of business, applicable tax registration numbers, copies of articles of incorporation or equivalent documents, its corporate affiliates, names of its directors and any designated legal representatives, including the representatives' names and verification of their official identification;

(d) a description of the intended use and intended market of sale of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment; and

(e) a description of the location where manufacturing equipment will be installed and used.

3. Due diligence pursuant to paragraph 1 may include requirements for customer identification, such as obtaining and updating information relating to the following:

(a) documentation or a declaration regarding any criminal records; and

(b) identification of the bank accounts intended to be used in transactions.

4. Each Party shall, on the basis of the information reported in paragraph 1(c), take all necessary measures to ensure compliance with the obligations arising from this Protocol, which may include the designation of a customer within the jurisdiction of the Party to become a blocked customer as defined by national law.

ARTICLE 8

TRACKING AND TRACING

1. For the purposes of further securing the supply chain and to assist in the investigation of illicit trade in tobacco products, the Parties agree to establish within five years of entry into force of this Protocol a global tracking and tracing regime, comprising national and/or regional tracking and tracing systems and a global information-sharing focal point located at the Convention Secretariat of the WHO Framework Convention on Tobacco Control and accessible to all Parties, enabling Parties to make enquiries and receive relevant information.

2. Each Party shall establish, in accordance with this Article, a tracking and tracing system, controlled by the Party for all tobacco products that are manufactured in or imported onto its territory taking into account their own national or regional specific needs and available best practice.

3. With a view to enabling effective tracking and tracing, each Party shall require that unique, secure and non-removable identification markings (hereafter called unique identification markings), such as codes or stamps, are affixed to or form part of all unit packets and packages and any outside packaging of cigarettes within a period of five years and other tobacco products within a period of ten years of entry into force of this Protocol for that Party.

4.1 Each Party shall, for purposes of paragraph 3, as part of the global tracking and tracing regime, require that the following information be available, either directly or accessible by means of a link, to assist Parties in determining the origin of tobacco products, the point of diversion where applicable, and to monitor and control the movement of tobacco products and their legal status:

- (a) date and location of manufacture;
- (b) manufacturing facility;
- (c) machine used to manufacture tobacco products;
- (d) production shift or time of manufacture;
- (e) the name, invoice, order number and payment records of the first customer who is not affiliated with the manufacturer;

- (f) the intended market of retail sale;
- (g) product description;
- (h) any warehousing and shipping;
- (i) the identity of any known subsequent purchaser; and
- (j) the intended shipment route, the shipment date, shipment destination, point of departure and consignee.

4.2 The information in subparagraphs (a), (b), (g) and where available (f), shall form part of the unique identification markings.

4.3 Where the information in subparagraph (f) is not available at the time of marking, Parties shall require the inclusion of such information in accordance with Article 15.2(a) of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

5. Each Party shall require, within the time limits specified in this Article, that the information set out in paragraph 4 is recorded, at the time of production, or at the time of first shipment by any manufacturer or at the time of import onto its territory.

6. Each Party shall ensure that the information recorded under paragraph 5 is accessible by that Party by means of a link with the unique identification markings required under paragraphs 3 and 4.

7. Each Party shall ensure that the information recorded in accordance with paragraph 5, as well as the unique identification markings rendering such information accessible in accordance with paragraph 6 shall be included in a format established or authorized by the Party and its competent authorities.

8. Each Party shall ensure that the information recorded under paragraph 5 is accessible to the global information-sharing focal point on request, subject to paragraph 9, through a standard electronic secure interface with its national and/or regional central point. The global information-sharing focal point shall compile a list of the competent authorities of Parties and make the list available to all Parties.

9. Each Party or the competent authority shall:

- (a) have access to the information outlined in paragraph 4 in a timely manner by making a query to the global information-sharing focal point;

(b) request such information only where it is necessary for the purpose of detection or investigation of illicit trade in tobacco products;

(c) not unreasonably withhold information;

(d) answer the information requests in relation to paragraph 4, in accordance with its national law; and

(e) protect and treat as confidential, as mutually agreed, any information that is exchanged.

10. Each Party shall require the further development and expansion of the scope of the applicable tracking and tracing system up to the point that all duties, relevant taxes, and where appropriate, other obligations have been discharged at the point of manufacture, import or release from customs or excise control.

11. Parties shall cooperate with each other and with competent international organizations, as mutually agreed, in sharing and developing best practices for tracking and tracing systems including:

(a) facilitation of the development, transfer and acquisition of improved tracking and tracing technology, including knowledge, skills, capacity and expertise;

(b) support for training and capacity-building programmes for Parties that express such a need; and

(c) further development of the technology to mark and scan unit packets and packages of tobacco products to make accessible the information listed in paragraph 4.

12. Obligations assigned to a Party shall not be performed by or delegated to the tobacco industry.

13. Each Party shall ensure that its competent authorities, in participating in the tracking and tracing regime, interact with the tobacco industry and those representing the interests of the tobacco industry only to the extent strictly necessary in the implementation of this Article.

14. Each Party may require the tobacco industry to bear any costs associated with that Party's obligations under this Article.

ARTICLE 9

RECORD-KEEPING

1. Each Party shall require, as appropriate, that all natural and legal persons engaged in the supply chain of tobacco, tobacco products and manufacturing equipment maintain complete and accurate records of all relevant transactions. Such records must allow for the full accountability of materials used in the production of their tobacco products.

2. Each Party shall, as appropriate, require persons licensed in accordance with Article 6 to provide, on request, the following information to the competent authorities:

(a) general information on market volumes, trends, forecasts and other relevant information; and

(b) the quantities of tobacco products and manufacturing equipment in the licensee's possession, custody or control kept in stock, in tax and customs warehouses under the regime of transit or transshipment or duty suspension as of the date of the request.

3. With respect to tobacco products and manufacturing equipment sold or manufactured on the territory of the Party for export, or subject to duty-suspended movement in transit or transshipment on the territory of the Party, each Party shall, as appropriate, require that persons licensed in accordance with Article 6, provide, on request, to the competent authorities in the country of departure (electronically, where the infrastructure exists) at the time of departure from their control with the following information:

(a) the date of shipment from the last point of physical control of the products;

(b) the details concerning the products shipped (including brand, amount, warehouse);

(c) the intended shipping routes and destination;

(d) the identity of the natural or legal person(s) to whom the products are being shipped;

(e) the mode of transportation, including the identity of the transporter;

(f) the expected date of arrival of the shipment at the intended shipping destination; and

(g) intended market of retail sale or use.

4. If feasible, each Party shall require that retailers and tobacco growers, except for traditional growers working on a non-commercial basis, maintain complete and accurate records of all relevant transactions in which they engage, in accordance with its national law.

5. For the purposes of implementing paragraph 1, each Party shall adopt effective legislative, executive, administrative or other measures to require that all records are:

(a) maintained for a period of at least four years;

(b) made available to the competent authorities; and

(c) maintained in a format, as required by the competent authorities.

6. Each Party shall, as appropriate and subject to national law, establish a system for sharing details contained in all records kept in accordance with this Article with other Parties.

7. Parties shall endeavour to cooperate, with each other and with competent international organizations, in progressively sharing and developing improved systems for record-keeping.

ARTICLE 10

SECURITY AND PREVENTIVE MEASURES

1. Each Party shall, where appropriate, consistent with its national law and the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, require that all natural and legal persons subject to Article 6 take the necessary measures to prevent the diversion of tobacco products into illicit trade channels, including, inter alia:

(a) reporting to the competent authorities:

(i) the cross-border transfer of cash in amounts stipulated in national law or of cross-border payments in kind; and

(ii) all "suspicious transactions"; and

(b) supplying tobacco products or manufacturing equipment only in amounts commensurate with the demand for such products within the intended market of retail sale or use.

2. Each Party shall, where appropriate, consistent with its national law and the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, require that payments for transactions carried out by natural or legal persons subject to Article 6 be allowed only in the currency and in the same amount as the invoice, and only through legal modes of payment from financial institutions located on the territory of the intended market and shall not be operated through any other alternative remittance system.

3. A Party may require that payments carried out by natural or legal persons subject to Article 6 for materials used for the manufacture of tobacco products in its jurisdiction be allowed only in the currency and in the same amount as the invoice, and only through legal modes of payment from financial institutions located on the territory of the intended market and shall not be operated through any other alternative remittance system.

4. Each Party shall ensure that any contravention of the requirements of this Article is subject to appropriate criminal, civil or administrative procedures and effective, proportionate and dissuasive sanctions including, as appropriate, suspension or cancellation of a licence.

ARTICLE 11

SALE BY INTERNET, TELECOMMUNICATION OR ANY OTHER EVOLVING TECHNOLOGY

1. Each Party shall require that all legal and natural persons engaged in any transaction with regard to tobacco products through Internet-, telecommunication- or any other evolving technology-based modes of sale comply with all relevant obligations covered by this Protocol.

2. Each Party shall consider banning retail sales of tobacco products through Internet-, telecommunication- or any other evolving technology-based modes of sale.

ARTICLE 12

FREE ZONES AND INTERNATIONAL TRANSIT

1. Each Party shall, within three years of the entry into force of this Protocol for that Party, implement effective controls on all manufacturing of,

and transactions in, tobacco and tobacco products, in free zones, by use of all relevant measures as provided in this Protocol.

2. In addition, the intermingling of tobacco products with non-tobacco products in a single container or any other such similar transportation unit at the time of removal from free zones shall be prohibited.

3. Each Party shall, in accordance with national law, adopt and apply control and verification measures to the international transit or transshipment, within its territory, of tobacco products and manufacturing equipment in conformity with the provisions of this Protocol in order to prevent illicit trade in such products.

ARTICLE 13

DUTY FREE SALES

1. Each Party shall implement effective measures to subject any duty free sales to all relevant provisions of this Protocol, taking into consideration Article 6 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

2. No later than five years following the entry into force of this Protocol, the Meeting of the Parties shall ensure at its next session that evidence-based research is conducted to ascertain the extent of illicit trade in tobacco products related to duty free sales of such products. On the basis of such research, the Meeting of the Parties shall consider appropriate further action.

PART IV: OFFENCES

ARTICLE 14

UNLAWFUL CONDUCT INCLUDING CRIMINAL OFFENCES

1. Each Party shall adopt, subject to the basic principles of its domestic law, such legislative and other measures as may be necessary to establish all of the following conduct as unlawful under its domestic law:

- (a) manufacturing, wholesaling, brokering, selling, transporting, distributing, storing, shipping, importing or exporting tobacco, tobacco products or manufacturing equipment contrary to the provisions of this Protocol;

- (b) (i) manufacturing, wholesaling, brokering, selling, transporting, distributing, storing, shipping, importing or exporting tobacco, tobacco products or manufacturing equipment without the payment of applicable duties, taxes and other levies or without bearing applicable fiscal stamps, unique identification markings, or any other required markings or labels;
- (ii) any other acts of smuggling or attempted smuggling of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment not covered by paragraph (b)(i);
- (c) (i) any other form of illicit manufacture of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment, or tobacco packaging bearing false fiscal stamps, unique identification markings, or any other required markings or labels;
- (ii) wholesaling, brokering, selling, transporting, distributing, storing, shipping, importing or exporting of illicitly manufactured tobacco, illicit tobacco products, products bearing false fiscal stamps and/or other required markings or labels, or illicit manufacturing equipment;
- (d) mixing of tobacco products with non-tobacco products during progression through the supply chain, for the purpose of concealing or disguising tobacco products;
- (e) intermingling of tobacco products with non-tobacco products in contravention of Article 12.2 of this Protocol;
- (f) using Internet-, telecommunication- or any other evolving technology-based modes of sale of tobacco products in contravention of this Protocol;
- (g) obtaining, by a person licensed in accordance with Article 6, tobacco, tobacco products or manufacturing equipment from a person who should be, but is not, licensed in accordance with Article 6;
- (h) obstructing any public officer or an authorized officer in the performance of duties relating to the prevention, deterrence, detection, investigation or elimination of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment;

- (i) (i) making any material statement that is false, misleading or incomplete, or failing to provide any required information to any public officer or an authorized officer in the performance of duties relating to the prevention, deterrence, detection, investigation or elimination of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment and when not contrary to the right against self incrimination;
- (ii) misdeclaring on official forms the description, quantity or value of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment or any other information specified in the protocol to:
 - (a) evade the payment of applicable duties, taxes and other levies, or
 - (b) prejudice any control measures for the prevention, deterrence, detection, investigation or elimination of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment;
- (iii) failing to create or maintain records covered by this Protocol or maintaining false records; and
- (j) laundering of proceeds of unlawful conduct established as a criminal offence under paragraph 2.

2. Each Party shall, subject to the basic principles of its domestic law, determine which of the unlawful conduct set out in paragraph 1 or any other conduct related to illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment contrary to the provisions of this Protocol shall be criminal offences and adopt legislative and other measures as may be necessary to give effect to such determination.

3. Each Party shall notify the Secretariat of this Protocol which of the unlawful conduct set out in paragraphs 1 and 2 that Party has determined to be a criminal offence in accordance with paragraph 2, and shall furnish to the Secretariat copies of its laws, or a description thereof, that give effect to paragraph 2, and of any subsequent changes to such laws.

4. In order to enhance international cooperation in combatting the criminal offences related to illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment, Parties are encouraged to review their national laws regarding money laundering, mutual legal assistance and extradition, having regard to relevant international conventions to which they are Parties, to ensure that they are effective in the enforcement of the provisions of this Protocol.

ARTICLE 15

LIABILITY OF LEGAL PERSONS

1. Each Party shall adopt such measures as may be necessary, consistent with its legal principles, to establish the liability of legal persons for the unlawful conduct including criminal offences established in accordance with Article 14 of this Protocol.
2. Subject to the legal principles of each Party, the liability of legal persons may be criminal, civil or administrative.
3. Such liability shall be without prejudice to the liability of the natural persons who have engaged in the unlawful conduct or committed the criminal offences established in accordance with national laws and regulations and Article 14 of this Protocol.

ARTICLE 16

PROSECUTIONS AND SANCTIONS

1. Each Party shall adopt such measures as may be necessary, in accordance with national law, to ensure that natural and legal persons held liable for the unlawful conduct including criminal offences established in accordance with Article 14 are subjected to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.
2. Each Party shall endeavour to ensure that any discretionary legal powers under its domestic law relating to the prosecution of persons for the unlawful conduct, including criminal offences established in accordance with Article 14, are exercised to maximize the effectiveness of law enforcement measures in respect of such unlawful conduct including criminal offences, and with due regard to the need to deter the commission of such unlawful conduct including offences.
3. Nothing contained in this Protocol shall affect the principle that the description of the unlawful conduct including criminal offences established in accordance with this Protocol and of the applicable legal defences or other legal principles controlling the lawfulness of conduct is reserved to the domestic law of a Party and that such unlawful conduct including criminal offences shall be prosecuted and sanctioned in accordance with that law.

ARTICLE 17

SEIZURE PAYMENTS

Parties should, in accordance with their domestic law, consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to authorize competent authorities to levy an amount proportionate to lost taxes and duties from the producer, manufacturer, distributor, importer or exporter of seized tobacco, tobacco products and/or manufacturing equipment.

ARTICLE 18

DISPOSAL OR DESTRUCTION

All confiscated tobacco, tobacco products and manufacturing equipment shall be destroyed, using environmentally friendly methods to the greatest extent possible, or disposed of in accordance with national law.

ARTICLE 19

SPECIAL INVESTIGATIVE TECHNIQUES

1. If permitted by the basic principles of its domestic legal system, each Party shall, within its possibilities and under the conditions prescribed by its domestic law, take the necessary measures to allow for the appropriate use of controlled delivery and, where it deems it appropriate, for the use of other special investigative techniques, such as electronic or other forms of surveillance and undercover operations, by its competent authorities on its territory for the purpose of effectively combating illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment.
2. For the purpose of investigating the criminal offences established in accordance with Article 14, Parties are encouraged to conclude, when necessary, appropriate bilateral or multilateral agreements or arrangements for using the techniques referred to in paragraph 1 in the context of cooperation at the international level.
3. In the absence of an agreement or arrangement as set forth in paragraph 2, decisions to use such special investigative techniques at the international level shall be made on a case-by-case basis and may, when necessary, take into consideration financial arrangements and understandings with respect to the exercise of jurisdiction by the Parties concerned.

4. Parties recognize the importance of, and need for, international cooperation and assistance in this area and shall cooperate, with each other and with international organizations, in developing capacity to achieve the goals of this Article.

PART V: INTERNATIONAL COOPERATION

ARTICLE 20

GENERAL INFORMATION SHARING

1. Parties shall, for the purpose of achieving the objectives of this Protocol, report, as part of the WHO Framework Convention on Tobacco Control reporting instrument relevant information, subject to domestic law, and where appropriate, inter alia, on matters such as:

(a) in aggregate form, details of seizures of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment, quantity, value of seizures, product descriptions, dates and places of manufacture; and taxes evaded;

(b) import, export, transit, tax-paid and duty-free sales and quantity or value of production of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment;

(c) trends, concealment methods and modi operandi used in illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment; and

(d) any other relevant information, as agreed by the Parties.

2. Parties shall cooperate with each other and with competent international organizations to build the capacity of Parties to collect and exchange information.

3. Parties shall deem the said information to be confidential and for the use of Parties only, unless otherwise stated by the transmitting Party.

ARTICLE 21

ENFORCEMENT INFORMATION SHARING

1. Parties shall, subject to domestic law or any applicable international treaties, where appropriate, exchange, on their own initiative or on the request of a Party that provides due justification that such information is necessary for the purpose of detection or investigation of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment, the following information:

- (a) records of licensing for the natural and legal persons concerned;
 - (b) information for identification, monitoring and prosecution of natural or legal persons involved in illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment;
 - (c) records of investigations and prosecutions;
 - (d) records of payment for import, export or duty-free sales of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment; and
 - (e) details of seizures of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment (including case reference information where appropriate, quantity, value of seizure, product description, entities involved, date and place of manufacture) and modi operandi (including means of transport, concealment, routing and detection).
2. Information received from Parties under this Article shall be used exclusively to meet the objectives of this Protocol. Parties may specify that such information may not be passed on without the agreement of the Party which provided the information.

ARTICLE 22

INFORMATION SHARING: CONFIDENTIALITY AND PROTECTION OF INFORMATION

1. Each Party shall designate the competent national authorities to which data referred to in Articles 20, 21 and 24 are supplied and notify Parties of such designation through the Convention Secretariat.
2. The exchange of information under this Protocol shall be subject to domestic law regarding confidentiality and privacy. Parties shall protect, as mutually agreed, any confidential information that is exchanged.

ARTICLE 23

ASSISTANCE AND COOPERATION: TRAINING, TECHNICAL ASSISTANCE AND COOPERATION IN SCIENTIFIC, TECHNICAL AND TECHNOLOGICAL MATTERS

1. Parties shall cooperate, with each other and/or through competent international and regional organizations in providing training, technical assistance and cooperation in scientific, technical and technological matters, in

order to achieve the objectives of this Protocol, as mutually agreed. Such assistance may include the transfer of expertise or appropriate technology in the areas of information gathering, law enforcement, tracking and tracing, information management, protection of personal data, interdiction, electronic surveillance, forensic analysis, mutual legal assistance and extradition.

2. Parties may, as appropriate, enter into bilateral, multilateral or any other agreements or arrangements in order to promote training, technical assistance and cooperation in scientific, technical and technological matters taking into account the needs of developing-country Parties and Parties with economies in transition.

3. Parties shall cooperate, as appropriate, to develop and research the possibilities of identifying the exact geographical origin of seized tobacco and tobacco products.

ARTICLE 24

ASSISTANCE AND COOPERATION: INVESTIGATION AND PROSECUTION OF OFFENCES

1. Parties shall, in accordance with their domestic law, take all necessary measures, where appropriate, to strengthen cooperation by multilateral, regional or bilateral arrangements for the prevention, detection, investigation, prosecution and punishment of natural or legal persons engaged in illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment.

2. Each Party shall ensure that administrative, regulatory, law enforcement and other authorities dedicated to combating illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment (including, where permitted under domestic law, judicial authorities) cooperate and exchange relevant information at national and international levels within the conditions prescribed by its domestic law.

ARTICLE 25

PROTECTION OF SOVEREIGNTY

1. Parties shall carry out their obligations under this Protocol in a manner consistent with the principles of sovereign equality and territorial integrity of States and that of non-intervention in the domestic affairs of other States.

2. Nothing in this Protocol entitles a Party to undertake in the territory of another State the exercise of jurisdiction and performance of functions that are reserved exclusively for the authorities of that other State by its domestic law.

ARTICLE 26

JURISDICTION

1. Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the criminal offences established in accordance with Article 14 when:

- (a) the offence is committed in the territory of that Party; or
- (b) the offence is committed on board a vessel that is flying the flag of that Party or an aircraft that is registered under the laws of that Party at the time that the offence is committed.

2. Subject to Article 25, a Party may also establish its jurisdiction over any such criminal offence when:

- (a) the offence is committed against that Party;
- (b) the offence is committed by a national of that Party or a stateless person who has his or her habitual residence on its territory; or
- (c) the offence is one of those established in accordance with Article 14 and is committed outside its territory with a view to the commission of an offence established in accordance with Article 14 within its territory.

3. For the purposes of Article 30, each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the criminal offences established in accordance with Article 14 when the alleged offender is present on its territory and it does not extradite such person solely on the ground that he or she is one of its nationals.

4. Each Party may also adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the criminal offences established in accordance with Article 14 when the alleged offender is present on its territory and it does not extradite him or her.

5. If a Party exercising its jurisdiction under paragraph 1 or 2 has been notified, or has otherwise learnt, that one or more other Parties are conducting an investigation, prosecution or judicial proceeding in respect of the same conduct, the competent authorities of those Parties shall, as appropriate, consult one another with a view to coordinating their actions.

6. Without prejudice to norms of general international law, this Protocol does not exclude the exercise of any criminal jurisdiction established by a Party in accordance with its domestic law.

ARTICLE 27

LAW ENFORCEMENT COOPERATION

1. Each Party shall adopt, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, effective measures to:

(a) enhance and, where necessary, establish channels of communication between the competent authorities, agencies and services in order to facilitate the secure and rapid exchange of information concerning all aspects of the criminal offences established in accordance with Article 14;

(b) ensure effective cooperation among the competent authorities, agencies, customs, police and other law enforcement agencies;

(c) cooperate with other Parties in conducting enquiries in specific cases with respect to criminal offences established in accordance with Article 14 concerning:

(i) the identity, whereabouts and activities of persons suspected of involvement in such offences or the location of other persons concerned;

(ii) the movement of proceeds of crime or property derived from the commission of such offences; and

(iii) the movement of property, equipment or other instrumentalities used or intended for use in the commission of such offences;

(d) provide, when appropriate, necessary items or quantities of substances for analytical or investigative purposes;

(e) facilitate effective coordination among its competent authorities, agencies and services and promote the exchange of personnel and other experts, including, subject to bilateral agreements or arrangements between the Parties concerned, the posting of liaison officers;

(f) exchange relevant information with other Parties on specific means and methods used by natural or legal persons in committing such offences, including, where applicable, routes and conveyances and the use of false identities, altered or false documents or other means of concealing their activities; and

(g) exchange relevant information and coordinate administrative and other measures taken as appropriate for the purpose of early identification of the criminal offences established in accordance with Article 14.

2. With a view to giving effect to this Protocol, Parties shall consider entering into bilateral or multilateral agreements or arrangements on direct cooperation between their law enforcement agencies and, where such agreements or arrangements already exist, amending them accordingly. In the absence of such agreements or arrangements between the Parties concerned, the Parties may consider this Protocol as the basis for mutual law enforcement cooperation in respect of the offences covered by this Protocol. Whenever appropriate, Parties shall make full use of agreements or arrangements, including international or regional organizations, to enhance the cooperation between their law enforcement agencies.

3. Parties shall endeavour to cooperate within their means to respond to transnational illicit trade of tobacco products committed through the use of modern technology.

ARTICLE 28

MUTUAL ADMINISTRATIVE ASSISTANCE

Consistent with their respective domestic legal and administrative systems, Parties shall provide each other, either on request or on their own initiative, with information to ensure proper application of customs and other relevant law in the prevention, detection, investigation, prosecution and combating of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment. The Parties shall deem the said information to be confidential and for restricted use, unless otherwise stated by the transmitting Party. Such information may include:

- (a) new customs and other enforcement techniques of demonstrated effectiveness;
- (b) new trends, means or methods of engaging in illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment;
- (c) goods known to be the subject of illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment as well as details of description, packaging, transport and storage and methods used in respect of those goods;
- (d) natural or legal persons known to have committed or to be a party to an offence established in accordance with Article 14; and
- (e) any other data that would assist designated agencies in risk assessment for control and other enforcement purposes.

ARTICLE 29

MUTUAL LEGAL ASSISTANCE

1. Parties shall afford one another the widest measure of mutual legal assistance in investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to criminal offences established in accordance with Article 14 of this Protocol.
2. Mutual legal assistance shall be afforded to the fullest extent possible under relevant laws, treaties, agreements and arrangements of the requested Party with respect to investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to the offences for which legal persons may be held liable in accordance with Article 15 of this Protocol in the requesting Party.
3. Mutual legal assistance to be afforded in accordance with this Article may be requested for any of the following purposes:
 - (a) taking evidence or statements from persons;
 - (b) effecting service of judicial documents;
 - (c) executing searches and seizures, and freezing;
 - (d) examining objects and sites;
 - (e) providing information, evidentiary items and expert evaluations;

(f) providing originals or certified copies of relevant documents and records, including government, bank, financial, corporate or business records;

(g) identifying or tracing proceeds of crime, property, instrumentalities or other things for evidentiary purposes;

(h) facilitating the voluntary appearance of persons in the requesting Party; and

(i) any other type of assistance that is not contrary to the domestic law of the requested Party.

4. This Article shall not affect the obligations under any other treaty, bilateral or multilateral, which governs or will govern, in whole or in part, mutual legal assistance.

5. Paragraphs 6 to 24 shall, on the basis of reciprocity, apply to requests made pursuant to this Article if the Parties in question are not bound by a treaty or intergovernmental agreement of mutual legal assistance. If the Parties are bound by such a treaty or intergovernmental agreement, the corresponding provisions of that treaty or intergovernmental agreement shall apply unless the Parties agree to apply paragraphs 6 to 24 in lieu thereof. Parties are strongly encouraged to apply these paragraphs if they facilitate cooperation.

6. Parties shall designate a central authority that shall have the responsibility and power to receive requests for mutual legal assistance and either to execute them or to transmit them to their respective competent authorities for execution. When a Party has a special region or territory with a separate system of mutual legal assistance, it may designate a distinct central authority that shall have the same function for that region or territory. Central authorities shall ensure the speedy and proper execution or transmission of the requests received. Where the central authority transmits the request to a competent authority for execution, it shall encourage the speedy and proper execution of the request by the competent authority. Each Party shall notify the Head of the Convention Secretariat at the time of accession, acceptance, approval, formal confirmation or ratification of this Protocol of the central authority designated for this purpose. Transmission of requests for mutual legal assistance and any communication related thereto shall be effected between the central authorities designated by the Parties. This requirement shall be without prejudice to the right of a Party to require that such requests and communications be addressed to it through the diplomatic channel and, in urgent circumstances, where the Parties agree, through appropriate international organizations, if possible.

7. Requests shall be made in writing or, where possible, by any means capable of producing a written record, in a language acceptable to the requested Party under conditions allowing the Party to establish authenticity. The language or languages acceptable to each Party shall be notified to the Head of the Convention Secretariat at the time of accession, acceptance, approval, formal confirmation or ratification of this Protocol. In urgent circumstances, and where agreed by the Parties, requests may be made orally, but shall be confirmed in writing forthwith.

8. A request for mutual legal assistance shall contain:

- (a) the identity of the authority making the request;
- (b) the subject matter and nature of the investigation, prosecution or judicial proceeding to which the request relates, and the name and the functions of the authority conducting such investigation, prosecution or judicial proceeding;
- (c) a summary of the relevant facts, except in respect of requests for the purpose of service of judicial documents;
- (d) a description of the assistance sought and details of any particular procedure that the requesting Party wishes to be followed;
- (e) where possible, the identity, location and nationality of any person concerned;
- (f) the purpose for which the evidence, information or action is sought; and
- (g) the provisions of the domestic law relevant to the criminal offence and the punishment therefore.

9. The requested Party may request additional information when it appears necessary for the execution of the request in accordance with its domestic law or when it can facilitate such execution.

10. A request shall be executed in accordance with the domestic law of the requested Party and, to the extent not contrary to the domestic law of the requested Party and where possible, in accordance with the procedures specified in the request.

11. The requesting Party shall not transmit or use information or evidence furnished by the requested Party for investigations, prosecutions or judicial

proceedings other than those stated in the request without the prior consent of the requested Party. Nothing in this paragraph shall prevent the requesting Party from disclosing in its proceedings information or evidence that is exculpatory to an accused person. In the latter case, the requesting Party shall notify the requested Party prior to the disclosure and, if so requested, consult with the requested Party. If, in an exceptional case, advance notice is not possible, the requesting Party shall inform the requested Party of the disclosure without delay.

12. The requesting Party may require that the requested Party keep confidential the fact and substance of the request, except to the extent necessary to execute the request. If the requested Party cannot comply with the requirement of confidentiality, it shall promptly inform the requesting Party.

13. Wherever possible and consistent with fundamental principles of domestic law, when an individual is in the territory of a Party and has to be heard as a witness or expert by the judicial authorities of another Party, the first Party may, at the request of the other, permit the hearing to take place by video conference if it is not possible or desirable for the individual in question to appear in person in the territory of the requesting Party. Parties may agree that the hearing shall be conducted by a judicial authority of the requesting Party and attended by a judicial authority of the requested Party.

14. Mutual legal assistance may be refused:

(a) if the request is not made in conformity with this Article;

(b) if the requested Party considers that execution of the request is likely to prejudice its sovereignty, security, *ordre public* or other essential interests;

(c) if the authorities of the requested Party would be prohibited by its domestic law from carrying out the action requested with regard to any similar offence, had it been subject to investigation, prosecution or judicial proceedings under their own jurisdiction;

(d) where the request involves a crime where the maximum penalty in the requested Party is less than two years of imprisonment or other forms of deprivation of liberty or, if, in the judgment of the requested Party, the provision of the assistance would impose a burden on its resources that is disproportionate to the seriousness of the crime; or

(e) if it would be contrary to the legal system of the requested Party relating to mutual legal assistance for the request to be granted.

15. Reasons shall be given for any refusal of mutual legal assistance.
16. A Party shall not decline to render mutual legal assistance under this Article on the ground of bank secrecy.
17. Parties may not refuse a request for mutual legal assistance on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.
18. Parties may decline to render mutual legal assistance pursuant to this Article on the ground of absence of dual criminality. However, the requested Party may, when it deems appropriate, provide assistance, to the extent it decides at its discretion, irrespective of whether the conduct would constitute an offence under the domestic law of the requested Party.
19. The requested Party shall execute the request for mutual legal assistance as soon as possible and shall take as full account as possible of any deadlines suggested by the requesting Party and for which reasons are given, preferably in the request. The requested Party shall respond to reasonable requests by the requesting Party regarding progress in its handling of the request. The requesting Party shall promptly inform the requested Party when the assistance sought is no longer required.
20. Mutual legal assistance may be postponed by the requested Party on the ground that it interferes with an ongoing investigation, prosecution or judicial proceeding.
21. Before refusing a request pursuant to paragraph 14 or postponing its execution pursuant to paragraph 20, the requested Party shall consult with the requesting Party to consider whether assistance may be granted subject to such terms and conditions as it deems necessary. If the requesting Party accepts assistance subject to those conditions, it shall comply with the conditions.
22. The ordinary costs of executing a request shall be borne by the requested Party, unless otherwise agreed by the Parties concerned. If expenses of a substantial or extraordinary nature are or will be required to fulfill the request, the Parties shall consult to determine the terms and conditions under which the request will be executed as well as the manner in which the costs shall be borne.
23. In the event of a request, the requested Party:
 - (a) shall provide to the requesting Party copies of government records, documents or information in its possession that under its domestic law are available to the general public; and

(b) may, at its discretion, provide to the requesting Party in whole, in part or subject to such conditions as it deems appropriate, copies of any government records, documents or information in its possession that under its domestic law are not available to the general public.

24. Parties shall consider, as may be necessary, the possibility of concluding bilateral or multilateral agreements or arrangements that would serve the purposes of, give practical effect to, or enhance the provisions of this Article.

ARTICLE 30

EXTRADITION

1. This Article shall apply to the criminal offences established in accordance with Article 14 of this Protocol when:

(a) the person who is the subject of the request for extradition is located in the territory of the requested Party;

(b) the criminal offence for which extradition is sought is punishable under the domestic law of both the requesting Party and the requested Party; and

(c) the offence is punishable by a maximum period of imprisonment or other forms of deprivation of liberty of at least four years or by a more severe penalty or such lesser period as agreed by the Parties concerned pursuant to bilateral and multilateral treaties or other international agreements.

2. Each of the criminal offences to which this Article applies shall be deemed to be included as an extraditable offence in any extradition treaty existing between Parties. The Parties undertake to include such offences as extraditable offences in every extradition treaty to be concluded between them.

3. If a Party that makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Party with which it has no extradition treaty, it may consider this Protocol as the legal basis for extradition in respect of any criminal offence to which this Article applies.

4. Parties that do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize the criminal offences to which this Article applies as extraditable offences between themselves.

5. Extradition shall be subject to the conditions provided for by the domestic law of the requested Party or by applicable extradition treaties, including, inter alia, conditions in relation to the minimum penalty requirement for extradition and the grounds upon which the requested Party may refuse extradition.

6. Parties shall, subject to their domestic law, endeavour to expedite extradition procedures and to simplify evidentiary requirements relating thereto in respect of any criminal offences to which this Article applies.

7. A Party in whose territory an alleged offender is present, if it does not extradite such person in respect of a criminal offence to which this Article applies solely on the ground that he or she is one of its nationals, shall, at the request of the Party seeking extradition, be obliged to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution. Those authorities shall take their decision and conduct their proceedings in the same manner as in the case of any other offence of a similar nature under the domestic law of that Party. The Parties concerned shall cooperate with each other, in particular on procedural and evidentiary aspects, to ensure the efficiency of such prosecution.

8. Whenever a Party is permitted under its domestic law to extradite or otherwise surrender one of its nationals only upon the condition that the person will be returned to that Party to serve the sentence imposed as a result of the trial or proceedings for which the extradition or surrender of the person was sought and that Party and the Party seeking the extradition of the person agree with this option and other terms that they may deem appropriate, such conditional extradition or surrender shall be sufficient to discharge the obligation set forth in paragraph 7.

9. If extradition, sought for purposes of enforcing a sentence, is refused because the person sought is a national of the requested Party, the requested Party shall, if its domestic law so permits and in conformity with the requirements of such law, upon application of the requesting Party, consider the enforcement of the sentence that has been imposed under the domestic law of the requesting Party or the remainder thereof.

10. Any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with any of the criminal offences to which this Article applies shall be guaranteed fair treatment at all stages of the proceedings, including enjoyment of all the rights and guarantees provided by the domestic law of the Party in the territory of which that person is present.

11. Nothing in this Protocol shall be interpreted as imposing an obligation to extradite if the requested Party has substantial grounds for believing that the request has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's sex, race, religion, nationality, ethnic origin or political opinions or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any one of these reasons.

12. Parties may not refuse a request for extradition on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.

13. Before refusing extradition, the requested Party shall, where appropriate, consult with the requesting Party to provide it with ample opportunity to present its opinions and to provide information relevant to its allegation.

14. Parties shall seek to conclude bilateral and multilateral agreements or arrangements to carry out or to enhance the effectiveness of extradition. Where Parties are bound by an existing treaty or intergovernmental arrangement the corresponding provisions of that treaty or intergovernmental arrangement shall apply unless the Parties agree to apply paragraph 1 to 13 in lieu thereof.

ARTICLE 31

MEASURES TO ENSURE EXTRADITION

1. Subject to its domestic law and its extradition treaties, the requested Party may, upon being satisfied that the circumstances so warrant and are urgent and at the request of the requesting Party, take a person whose extradition is sought and who is present in its territory into custody or take other appropriate measures to ensure his or her presence at extradition proceedings.

2. Measures taken in accordance with paragraph 1 shall be notified, in conformity with national law, as appropriate and without delay, to the requesting Party.

3. Any person regarding whom the measures in accordance with paragraph 1 are being taken, shall be entitled to:

(a) communicate without delay with the nearest appropriate representative of the State of which that person is a national or, if that person is a stateless person, the State in the territory of which that person habitually resides; and

(b) be visited by a representative of that State.

PART VI: REPORTING

ARTICLE 32

REPORTING AND EXCHANGE OF INFORMATION

1. Each Party shall submit to the Meeting of the Parties, through the Convention Secretariat, periodic reports on its implementation of this Protocol.
2. The format and content of such reports shall be determined by the Meeting of the Parties. These reports shall form part of the regular WHO Framework Convention on Tobacco Control reporting instrument.
3. The content of the periodic reports referred to in paragraph 1, shall be determined having regard, inter alia, to the following:
 - (a) information on legislative, executive, administrative or other measures taken to implement this Protocol;
 - (b) information, as appropriate, on any constraints or barriers encountered in the implementation of this Protocol and on the measures taken to overcome those barriers;
 - (c) information, as appropriate, on financial and technical assistance provided, received, or requested for activities related to the elimination of illicit trade in tobacco products; and
 - (d) the information specified in Article 20.

In those cases when relevant data are already being collected as part of the Conference of the Parties reporting mechanism, the Meeting of the Parties shall not duplicate these efforts.

4. The Meeting of the Parties, pursuant to Articles 33 and 36, shall consider arrangements to assist developing-country Parties and Parties with economies in transition, at their request, in meeting their obligations under this Article.
5. The reporting of information under those Articles shall be subject to national law regarding confidentiality and privacy. Parties shall protect, as mutually agreed, any confidential information that is reported or exchanged.

**PART VII: INSTITUTIONAL ARRANGEMENTS AND
FINANCIAL RESOURCES**

ARTICLE 33

MEETING OF THE PARTIES

1. A Meeting of the Parties is hereby established. The first session of the Meeting of the Parties shall be convened by the Convention Secretariat immediately before or immediately after the next regular session of the Conference of the Parties following the entry into force of this Protocol.
2. Thereafter, regular sessions of the Meeting of the Parties shall be convened by the Convention Secretariat, immediately before or immediately after regular sessions of the Conference of the Parties.
3. Extraordinary sessions of the Meeting of the Parties shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Meeting or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to them by the Convention Secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.
4. The Rules of Procedure and the Financial Rules of the Conference of the Parties to the WHO Framework Convention on Tobacco Control shall apply, *mutatis mutandis*, to the Meeting of the Parties unless the Meeting of the Parties decides otherwise.
5. The Meeting of the Parties shall keep under regular review the implementation of the Protocol and take the decisions necessary to promote its effective implementation.
6. The Meeting of the Parties shall decide on the scale and mechanism of the voluntary assessed contributions from the Parties to the Protocol for the operation of this Protocol as well as other possible resources for its implementation.
7. At each ordinary session, the Meeting of the Parties shall by consensus adopt a budget and workplan for the financial period until the next ordinary session, which shall be distinct from the WHO Framework Convention on Tobacco Control budget and workplan.

ARTICLE 34

SECRETARIAT

1. The Convention Secretariat shall be the Secretariat of this Protocol.
2. The functions of the Convention Secretariat with regard to its role as the secretariat of this Protocol shall be to:
 - (a) make arrangements for sessions of the Meeting of the Parties and any subsidiary bodies as well as working groups and other bodies established by the Meeting of the Parties and provide them with services as required;
 - (b) receive, analyse, transmit and provide feedback to Parties concerned as needed and to the Meeting of the Parties on reports received by it pursuant to this Protocol and facilitate the exchange of information among Parties;
 - (c) provide support to the Parties, particularly developing country Parties and Parties with economies in transition, on request, in the compilation, communication, and exchange of information required in accordance with the provisions of this Protocol, and assistance in the identification of available resources to facilitate implementation of the obligations under this Protocol;
 - (d) prepare reports on its activities under this Protocol under the guidance of and for submission to the Meeting of the Parties;
 - (e) ensure, under the guidance of the Meeting of the Parties, the necessary coordination with the competent international and regional intergovernmental organizations and other bodies;
 - (f) enter, under the guidance of the Meeting of the Parties, into such administrative or contractual arrangements as may be required for the effective discharge of its functions as secretariat to this Protocol;
 - (g) receive and review applications by intergovernmental and nongovernmental organizations wishing to be accredited as observers to the Meeting of the Parties, while ensuring that they are not affiliated with the tobacco industry, and present the reviewed applications to the Meeting of the Parties for its consideration; and

- (h) perform other secretariat functions specified by this Protocol and such other functions as may be determined by the Meeting of the Parties.

ARTICLE 35

RELATIONS BETWEEN THE MEETING OF THE PARTIES AND INTERGOVERNMENTAL ORGANIZATIONS

In order to provide technical and financial cooperation for achieving the objective of this Protocol, the Meetings of the Parties may request the cooperation of competent international and regional intergovernmental organizations, including financial and development institutions.

ARTICLE 36

FINANCIAL RESOURCES

1. Parties recognize the important role that financial resources play in achieving the objective of this Protocol, and acknowledge the importance of Article 26 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control in achieving the objectives of the Convention.
2. Each Party shall provide financial support in respect of its national activities intended to achieve the objective of this Protocol, in accordance with its national plans, priorities and programmes.
3. Parties shall promote, as appropriate, the utilization of bilateral, regional, subregional and other multilateral channels to provide funding for strengthening the capacity of developing-country Parties and Parties with economies in transition in order to meet the objectives of this Protocol.
4. Without prejudice to Article 18, Parties are encouraged, subject to national laws and policies and where appropriate, to use any confiscated proceeds of crime deriving from the illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment to achieve the objectives set out in this Protocol.
5. Parties represented in relevant regional and international intergovernmental organizations and financial and development institutions shall encourage these entities to provide financial assistance for developing-country Parties and for Parties with economies in transition to assist them in meeting their obligations under this Protocol, without limiting the rights of participation within these organizations.

6. Parties agree that:

(a) to assist Parties in meeting their obligations under this Protocol, all relevant potential and existing resources available for activities related to the objective of this Protocol should be mobilized and utilized for the benefit of all Parties, especially developing-country Parties and Parties with economies in transition; and

(b) the Convention Secretariat shall advise developing-country Parties and Parties with economies in transition, upon request, on available sources of funding to facilitate implementation of their obligations under this Protocol.

7. Parties may require the tobacco industry to bear any costs associated with a Party's obligations to achieve the objectives of this Protocol, in compliance with Article 5.3 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

8. Parties shall endeavour, subject to their domestic law, to achieve self-financing of the implementation of the Protocol including through the levying of taxes and other forms of charges on tobacco products.

PART VIII: SETTLEMENT OF DISPUTES

ARTICLE 37

SETTLEMENT OF DISPUTES

The settlement of disputes between Parties concerning the interpretation or application of this Protocol is governed by Article 27 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

PART IX: DEVELOPMENT OF THE PROTOCOL

ARTICLE 38

AMENDMENTS TO THIS PROTOCOL

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.

2. Amendments to this Protocol shall be considered and adopted by the Meeting of the Parties. The text of any proposed amendment to this Protocol shall be communicated to the Parties by the Convention Secretariat at least six months before the session at which it is proposed for adoption. The Convention Secretariat shall also communicate proposed amendments to the signatories of this Protocol and, for information, to the Depositary.

3. The Parties shall make every effort to reach agreement by consensus on any proposed amendment to this Protocol. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a three-quarters majority vote of the Parties present and voting at the session. For purposes of this Article, "Parties present and voting" means Parties present and casting an affirmative or negative vote. Any adopted amendment shall be communicated by the Convention Secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties for acceptance.

4. Instruments of acceptance in respect of an amendment shall be deposited with the Depositary. An amendment adopted in accordance with paragraph 3 shall enter into force for those Parties having accepted it on the ninetieth day after the date of receipt by the Depositary of an instrument of acceptance by at least two thirds of the Parties.

5. The amendment shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after the date on which that Party deposits with the Depositary its instrument of acceptance of the said amendment.

ARTICLE 39

ADOPTION AND AMENDMENT OF ANNEXES TO THIS PROTOCOL

1. Any Party may make proposals for an annex to this Protocol and may propose amendments to annexes to this Protocol.

2. Annexes shall be restricted to lists, forms and any other descriptive material relating to procedural, scientific, technical or administrative matters.

3. Annexes to this Protocol and amendments thereto shall be proposed, adopted and enter into force in accordance with the procedure set forth in Article 38.

PART X: FINAL PROVISIONS

ARTICLE 40

RESERVATIONS

No reservations may be made to this Protocol.

ARTICLE 41

WITHDRAWAL

1. At any time after two years from the date on which this Protocol has entered into force for a Party, that Party may withdraw from the Protocol by giving written notification to the Depositary.
2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.
3. Any Party that withdraws from the WHO Framework Convention on Tobacco Control shall also be considered as having withdrawn from this Protocol, with effect as of the date of its withdrawal from the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

ARTICLE 42

RIGHT TO VOTE

1. Each Party to this Protocol shall have one vote, except as provided for in paragraph 2.
2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their Member States that are Parties to the Protocol. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its Member States exercises its right, and vice versa.

ARTICLE 43

SIGNATURE

The Protocol shall be open for signature by all Parties to the WHO Framework Convention on Tobacco Control at World Health Organization Headquarters in Geneva from 10 to 11 January 2013, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 9 January 2014.

ARTICLE 44

RATIFICATION, ACCEPTANCE, APPROVAL, FORMAL CONFIRMATION OR ACCESSION

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance, approval or accession by States and to formal confirmation or accession by regional economic integration organizations that are Party to the WHO Framework Convention on Tobacco Control. It shall be open for accession from the day after the date on which the Protocol is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval, formal confirmation or accession shall be deposited with the Depositary.
2. Any regional economic integration organization that becomes a Party without any of its Member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. In the case of organizations one or more of whose Member States is a Party, the organization and its Member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and the Member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.
3. Regional economic integration organizations shall, in their instruments relating to formal confirmation or in their instruments of accession, declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification to the extent of their competence.

ARTICLE 45

ENTRY INTO FORCE

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day following the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval, formal confirmation or accession with the Depositary.
2. For each Party to the WHO Framework Convention on Tobacco Control that ratifies, accepts, approves or formally confirms this Protocol or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 for entry into force have been fulfilled, this Protocol shall enter into force on the ninetieth day following the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval, accession or formal confirmation.

3. For the purposes of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by States Members of that organization.

ARTICLE 46

DEPOSITARY

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Protocol.

ARTICLE 47

AUTHENTIC TEXTS

The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

ПРОТОКОЛ ЗА ЕЛИМИНИРАЊЕ НА НЕДОЗВОЛЕНАТА ТРГОВИЈА СО ТУТУНСКИ ПРОИЗВОДИ

ПРЕАМБУЛА

Страните во овој Протокол,

Имајќи предвид дека на 21 мај, 2003 година, Педесет и шестото светско здравствено собрание со консензус ја донесе Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, којашто влезе во сила на 27 февруари, 2005 година;

Признавајќи дека Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот е еден од најбрзо ратификуваните договори на Обединетите нации и основно средство за остварување на целите на Светската здравствена организација;

Повикувајќи се на преамбулата во Уставот на Светската здравствена организација, во која се наведува дека уживањето на највисок остварлив стандард за здравјето е основно право на секое човечко суштество без разлика на расата, верата, политичкото убедување, економската или социјалната состојба;

Решени, исто така, да дадат приоритет на своето право да го штитат јавното здравје;

Длабоко загрижени што недозволената трговија со тутунски производи придонесува кон ширење на тутунската епидемија, којашто е глобален проблем со сериозни последици за јавното здравје коешто бара ефективни, соодветни и сеопфатни домашни и меѓународни одговори;

Признавајќи уште дека недозволената трговија со тутунски производи ги поткопува ценовно-даночните мерки осмислени поради зајакнување на контролата на тутунот и притоа зголемувајќи ја достапноста и дозволивоста на тутунските производи;

Сериозно загрижени од штетните ефекти што зголемувањето на достапноста и дозволивоста на недозволено тргуваните тутунски производи ги имаат врз јавното здравје и благосостојба, особено врз младите, сиромашните и другите ранливи групи;

Сериозно загрижени за непропорционалните економско-социјални импликации на недозволената трговија со тутунски производи врз земјите во развој и земјите со економии во транзиција;

Свесни за потребата да се развива научен, технички и институционален капацитет за планирање и спроведување на соодветни национални, регионални и меѓународни

мерки поради елиминирање на сите форми на недозволена трговија со тутунски производи;

Потврдувајќи дека пристапот до ресурсите и релевантните технологии е од голема важност за подобрување на способноста на Страните, особено во земјите во развој и земјите со економии во транзиција, да ги елиминираат сите форми на недозволена трговија со тутунски производи;

Потврдувајќи, исто така, дека, иако слободните зони се воспоставени поради олеснување на легалната трговија, тие се користат и за олеснување на глобализацијата на недозволената трговија со тутунски производи, како во однос на недозволеният транзит на криумчарени производи, така и во однос на производството на недозволените тутунски производи;

Признавајќи, исто така, дека недозволената трговија со тутунски производи ги поткопува економиите на Страните и негативно влијае врз нивната стабилност и безбедност;

Исто така, свесни дека недозволената трговија со тутунски производи генерира финансиски добивки коишто се користат за финансирање на транснационалниот криминал, што ги попречува владините цели;

Признавајќи дека недозволената трговија со тутунски производи ги поткопува здравствените цели, наметнува дополнителен товар врз здравствените системи и предизвикува загуби на приход за економиите на Страните;

Свесни за членот 5.3 од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот во којшто Страните се согласуваат дека при утврдување и спроведување на своите јавно-здравствени политики за контрола на тутунот, Страните постапуваат во заштита на тие политики од комерцијални и други монополи на тутунската индустрија во согласност со националното право;

Нагласувајќи ја потребата да се внимава на какви било напори од тутунската индустрија да ги поткопа или да ги сруши стратегиите за борба против недозволената трговија со тутунски производи и потребата да се биде информиран за активностите на тутунската индустрија коишто имаат негативно влијание врз стратегијата за борба против недозволената трговија со тутунски производи;

Свесни за членот 6.2 од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, со којшто Страните се поттикнуваат да забранат или да ограничат, според потребите, продажба и/или внесување на безданочни и бесцарински тутунски производи од страна на меѓународни патници;

Признавајќи уште дека тутунот и тутунските производи при меѓународниот транзит и претовар наоѓаат канал за недозволена трговија;

Земајќи предвид дека ефективната акција за спречување и борба против недозволената трговија со тутунски производи бара сеопфатен меѓународен пристап до сите аспекти на недозволената трговија и блиска соработка за истите, вклучувајќи, според потребите, недозволена трговија со тутун, тутунски производи и производна опрема;

Потсетувајќи и нагласувајќи ја важноста на другите релевантни меѓународни договори како што се Конвенцијата на Обединетите нации против транснационален организиран криминал, Конвенцијата на Обединетите нации против корупција и Конвенцијата на Обединетите Нации против недозволена трговија со наркотички дроги и психотропни супстанции и обврската дека Страните на овие конвенции мора да ги применуваат, според потребите, соодветните одредби од овие конвенции на недозволената трговија со тутун, тутунски производи и производна опрема и *поттикнувајќи ги* оние Страни коишто сè уште не станале Страни на овие договори да размислат да го направат тоа;

Признавајќи ја потребата да се изгради подобрена соработка меѓу Секретаријатот на Конвенцијата на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот и Канцеларијата на Обединетите Нации за дрога и криминал, Светската царинска организација и другите тела, според потребите;

Повикувајќи се на членот 15 од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, во којшто Страните, меѓу другото, признаваат дека елиминацијата на сите форми на недозволена трговија со тутунски производи, вклучувајќи и криумчарење и недозволено производство, е суштинска компонента на контролата на тутунот;

Земајќи предвид дека овој Протокол нема намера да ги решава прашањата што се однесуваат на правата на интелектуалната сопственост; и

Уверени дека дополнувањето на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот со сеопфатен протокол ќе биде моќно и ефективно средство за спротивставување на недозволената трговија со тутунски производи и нејзините тешки последици,

Со ова се согласуваат на следново:

ДЕЛ I: ВОВЕД

ЧЛЕН 1

УПОТРЕБА НА ТЕРМИНИТЕ

1. „Посредување“ е постапување како агент за други, при преговарања околу договори, купувања, или продажби во замена за надомест или провизија.
2. „Цигара“ е ролничка со сечкан тутун за пушење, завиткана во хартија за цигари. Ова исклучува конкретни регионални производи како што се *бидис*, *анг хун*, или други слични производи што може да се виткаат во хартија или лисје. Во смисла на членот 8, „цигара“ опфаќа и фино сечкан тутун „за виткање“ поради правење на цигара.
3. „Конфискација“, во случаи кога е потребно вклучува и одземање, е трајно лишување од имот со наредба од суд или од друг надлежен орган.
4. „Контролирана пратка“ е техника на дозволување нелегални или сомнителни пратки да поминат низ територијата на една или повеќе држави, со знаење и под надзор на нивните надлежни органи, со цел да се истражи некој престап и да се идентификуваат лицата вклучени во извршувањето на престапот.
5. „Слободна зона“ е дел од територијата на Страната каде што сите внесени стоки се третираат општо, односно земајќи ги предвид увозните давачки и такси, се смета дека се надвор од царинска територија.
6. „Недозволена трговија“ е секоја практика или однесување забрането со закон, а коешто се однесува на производство, испорака, прием, поседување, дистрибуција, продажба или купување, вклучувајќи и секаква практика или однесувања наменети за олеснување на таквата активност.
7. „Лиценца“ е дозвола од надлежен орган по поднесување на потребната апликација или друга документација до надлежниот орган.
8. (а) „Производна опрема“ се машини кои се дизајнирани или адаптирани за користење само за производство на тутунски производи и се составен дел на производниот процес.¹

(б) „Кој било дел од неа“ во контекст на производна опрема е секој дел што може да се идентификува, а којшто е единствен за производната опрема што се користи при производството на тутунски производи.

¹ Во смисла на ова, Страните може да вклучат упатување на усогласениот опис и систем на шифрирање на стоките за широка потрошувачка на Светската царинска организација, кога тоа е соодветно.

9. „Страна“ е, освен ако контекстот не наведува поинаку, Страната на овој Протокол.

10. „Лични податоци“ се сите информации што се однесуваат на идентификувано физичко лице или физичко лице кое може да се идентификува.

11. „Регионална организација за економска интеграција“ е организација составена од неколку суверени држави на којашто нејзините земји-членки ѝ пренеле надлежност врз низа работи, вклучувајќи и овластување да донесува одлуки што се обврзувачки за нејзините земји-членки во однос на тие работи.²

12. „Снабдувачки синцир“ опфаќа производство на тутунски производи и производна опрема; и увоз или извоз на тутунски производи и производна опрема; и може да се прошири, кога тоа е релевантно, на една или повеќе од следниве дејности кога тоа ќе го одлучи Страната:

(а) малопродажба на тутунски производи;

(б) одгледување на тутун, освен традиционални одгледувачи, земјоделци и производители од мал обем;

(в) транспортирање на комерцијални количества тутунски производи или производна опрема; и

(г) големопродажба, посредување, складирање или дистрибуција на тутун и тутунски производи или производна опрема.

13. „Тутунски производи“ се производи целосно или делумно направени од тутунов лист како суровина, коишто се произведуваат за да се користат за пушење, шмукање, цвакање или вшмркување.

14. „Следење и пронаоѓање“ е систематско следење и реконструирање од страна на надлежните органи или на друго лице кое постапува во нивно име, на патот или движењето на артиклите низ снабдувачкиот синцир, како што е утврдено во членот 8.

ЧЛЕН 2

² Кога тоа е соодветно, „национални“ или „домашни“ подеднакво ќе се однесува на регионални организации за економска интеграција.

ПОВРЗАНОСТ НА ОВОЈ ПРОТОКОЛ СО ДРУГИ ДОГОВОРИ И ПРАВНИ ИНСТРУМЕНТИ

1. Одредбите од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот коишто важат за нејзините протоколи важат и за овој Протокол.
2. Страните што влегле во видовите договори споменати во членот 2 од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот тие договори ги доставуваат до Собранието на Страните преку Секретаријатот на Конвенцијата.
3. Ништо во овој Протокол не влијае врз правата и обврските на која било Страна во согласност со која било друга меѓународна конвенција, договор или меѓународна спогодба во сила за таа Страна, а за којашто Страната смета дека е поповолна за остварување на елиминацијата на недозволената трговија со тутунски производи.
4. Во овој Протокол ништо не влијае врз другите права, обврски и надлежности на Страните според меѓународното право, вклучувајќи ја и Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал.

ЧЛЕН 3

ЦЕЛ

Целта на овој Протокол е да се елиминираат сите форми на недозволена трговија со тутунски производи, во согласност со условите од членот 15 од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот.

ДЕЛ II: ОПШТИ ОБВРСКИ

ЧЛЕН 4

ОПШТИ ОБВРСКИ

1. Освен одредбите од членот 5 на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, Страните:
 - (а) усвојуваат и спроведуваат ефективни мерки за контрола или уредување на снабдувачкиот синџир на стоките опфатени со овој Протокол, поради спречување, одвраќање, откривање, истражување и гонење на недозволената трговија со такви стоки, и за таа цел меѓусебно соработуваат;
 - (б) преземаат секакви потребни мерки во согласност со своето национално право поради зголемување на ефективноста на своите надлежни органи и служби,

вклучувајќи ги и царината и полицијата надлежни за спречување, одвраќање, откривање, истражување, гонење и елиминирање на сите форми на недозволена трговија со стоки опфатени од овој Протокол;

(в) донесуваат ефективни мерки за олеснување или добивање техничка помош и финансиска поддршка, изградба на капацитетите и меѓународна соработка поради остварување на целите од овој Протокол и поради обезбедување достапност до информации и размена на истите, што, според овој Протокол, треба да се разменуваат со надлежните органи;

(г) меѓусебно тесно соработуваат во согласност со своите соодветни домашни правно-административни системи поради зголемување на ефективноста на органите на законот во борба против несовесно работење, вклучувајќи и кривични престапи утврдени во согласност со членот 14 од овој Протокол;

(д) соработуваат и комуницираат, според потребите, со релевантни регионални и меѓународни меѓувладини организации при безбедната³ размена на информации опфатена со овој Протокол поради промовирање на ефективна имплементација на овој Протокол; и

(ѓ) во рамките на средствата и ресурсите што им се на располагање, соработуваат при собирање финансиски средства за ефективна имплементација на овој Протокол преку билатерални и мултилатерални финансиски механизми.

2. При спроведување на обврските, според овој Протокол, Страните обезбедуваат максимално можна транспарентност во врска со какви било интеракции што можеби ги имаат со тутунската индустрија.

ЧЛЕН 5

ЗАШТИТА НА ЛИЧНИ ПОДАТОЦИ

Страните ги штитат личните податоци на физичките лица без оглед на државјанството или престојот, предмет на националното право, земајќи ги предвид меѓународните стандарди за заштита на личните податоци при применувањето на овој Протокол.

ДЕЛ III: КОНТРОЛА НА СНАБДУВАЧКИОТ СИНЦИР

³ Безбедната размена на информации меѓу две страни е отпорна на пресретнување и попречување (фалсификување). Со други зборови, информациите разменети меѓу двете страни не може да се читаат и да се модифицираат од трета страна.

ЧЛЕН 6

ЛИЦЕНЦА, ЕКВИВАЛЕНТНО ОДОБРЕНИЕ ИЛИ СИСТЕМ ЗА КОНТРОЛА

1. Поради постигнување на целите од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот и со цел елиминирање на недозволената трговија со тутунски производи и производна опрема, секоја Страна забранува вршење на која било од следниве дејности од страна на физичко или правно лице, освен според одобрена лиценца или еквивалентно одобрение (во понатамошниот текст „лиценца“), или според спроведен систем за контрола од страна на надлежен орган во согласност со националното право:

- (а) производство на тутунски производи и производна опрема; и
- (б) увоз или извоз на тутунски производи и производна опрема.

2. Секоја Страна вложува напори да лиценцира, до соодветниот степен, и кога следниве дејности не се забранети со националното право, какво било физичко или правно лице вклучено во:

- (а) малопродажба на тутунски производи;
- (б) одгледување на тутун, освен традиционални одгледувачи од мал обем, земјоделци и производители;
- (в) превоз на комерцијални количества тутунски производи или производна опрема; и
- (г) големопродажба, посредување, складирање или дистрибуција на тутун и тутунски производи или производна опрема.

3. Со цел да обезбеди ефективен систем за лиценцирање, секоја Страна:

- (а) воспоставува или назначува надлежен орган или органи за издавање, обновување, суспендирање, отповикување и/или поништување на лиценците, предмет на одредбите од овој Протокол, и во согласност со своето национално право, за вршење на дејностите наведени во ставот 1;
- (б) бара секоја апликација за лиценца да ги содржи сите потребни информации за подносителот, што треба да вклучат, кога тоа е соодветно:
 - (i) кога подносителот е физичко лице, информации за неговиот идентитет, заедно со полно име и презиме, трговско име, деловен

регистарски број (ако има), важечки даночни броеви (ако има) и сите други информации што ќе овозможат идентификација;

(ii) кога подносителот е правно лице, информации за неговиот идентитет, вклучувајќи го и полниот законски назив, трговско име, регистарски број на дејноста, датум и место на основање, место на седиштето на фирмата и главно место на дејност, важечки даночни броеви, копии од основачкиот акт или еквивалентни документи, неговите подружници, имиња на директорите и на сите назначени законски претставници, вклучувајќи и секакви други информации што ќе овозможат идентификација;

(iii) точна деловна локација на производната(ите) единица(и), локација на магацинот и произведен капацитет на дејноста што ја води подносителот;

(iv) детали за тутунските производи и производната опрема опфатени во апликацијата, како што е опис на производите, назив, регистриран трговски знак (ако има), дизајн, бренд, модел или марка и сериски број на производната опрема;

(v) опис на тоа каде ќе се инсталира и каде ќе се користи производната опрема;

(vi) документација или изјава за какво било кривично досие;

(vii) целосна идентификација на банкарските сметки наменети за користење при релевантни трансакции и други релевантни детали на плаќање; и

(viii) опис на употребната намена и пазарот наменет за продажба на тутунските производи, со особено внимание на тоа да се обезбеди производството или понудата на тутунските производи да бидат сразмерни на разумно предвидената понуда;

(в) надгледува и наплаќа, кога тоа е можно, надомести за лиценца кои може да се наметнат и размислува да ги користи во ефективно администрирање и спроведување на системот за лиценцирање или за јавно здравство или за каква било друга сродна активност во согласност со националното право;

(г) презема соодветни мерки за спречување, откривање и истражување на какви било нерегуларни или измамнички практики при функционирањето на системот за лиценцирање;

(д) презема мерки како што се периодична ревизија, обновување, инспекција или ревизија на лиценците, каде што е соодветно;

(ѓ) утврдува, кога тоа е соодветно, временски рок за истекување на лиценците и за последователно, евентуално, повторно аплицирање или ажурирање на информациите во апликацијата;

(е) ги обврзува сите лиценцирани физички или правни лица однапред да го информираат надлежниот орган за каква било промена на локацијата на нивната дејност или за каква било значајна промена во информациите релевантни за лиценцираните дејности;

(ж) ги обврзува сите лиценцирани физички или правни лица да го информираат надлежниот орган, за да делува соодветно, на секое стекнување или располагање со производната опрема; и

(з) обезбедува уништувањето на каква било таква производна опрема или дел од неа да се случи под надзор на надлежниот орган.

4. Секоја Страна обезбедува ниедна лиценца да не се преотстапува и/или пренесува без примање од предложениот корисник на лиценцата на соодветните информации содржани во ставот 3, и без претходно одобрение од надлежниот орган.

5. Пет години по стапувањето на сила на овој Протокол, Собранието на Страните обезбедува на својата следна седница да се спроведе истражување засновано на докази за да се утврди дали постојат некои клучни нови сознанија што се суштински за производството на тутунски производи, кои може да се утврдат и да бидат предмет на ефективен механизам на контрола. Врз основа на таквото истражување, Собранието на Страните разгледува соодветни дејства.

ЧЛЕН 7

ДЕТАЛНА АНАЛИЗА

1. Секоја Страна бара, во согласност со своето национално право и целите од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, сите физички и правни лица вклучени во снабдувачкиот синџир на тутунот, тутунските производи и производната опрема:

(а) да извршат детална анализа пред започнување на деловен однос и во текот на деловниот однос;

(б) да ја следат продажбата на своите клиенти за да се обезбеди количествата да бидат сразмерни на побарувачката за такви производи на пазарот наменет за продажба или употреба; и

(в) да пријават до надлежните органи какви било докази за тоа дека клиентот е вклучен во активности спротивни на неговите обврски што произлегуваат од овој Протокол.

2. Деталната анализа во согласност со ставот 1, според потребите и во согласност со националното право и целите од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, меѓу другото, вклучува барања за идентификација на клиентот, како што е добивање и ажурирање на информации за следново:

(а) утврдување дека физичкото или правното лице поседува лиценца во согласност со членот 6;

(б) кога клиентот е физичко лице, информации за неговиот идентитет, вклучувајќи полно име и презиме, трговско име, деловен регистарски број (ако има), важечки даночни броеви (ако има) и верификација на неговата официјална идентификација;

(в) кога клиентот е правно лице, информации за неговиот идентитет, вклучувајќи полн назив, трговско име, деловен регистарски број, датум и место на основање, локација на седиштето на фирмата и главно место на дејност, важечки даночни броеви, копии од основачкиот акт или еквивалентни документи, неговите подружници, имиња на директорите и на какви било назначени законски претставници, вклучувајќи ги и имињата на претставниците и верификација на нивната официјална идентификација;

(г) опис на употребната намена и пазарот наменет за продажба на тутун, тутунски производи или производна опрема; и

(д) опис на локацијата каде што ќе се инсталира и ќе се користи производната опрема.

3. Деталната анализа, во согласност со ставот 1, може да вклучи барања за идентификација на клиентите, како што е добивање и ажурирање на информации за следново:

(а) документација или изјава за какво било кривично досие; и

(б) идентификација на банкарските сметки наменети за користење при трансакции.

4. Секоја Страна, врз основа на информациите пријавени во ставот 1(в), ги презема сите потребни мерки за да обезбеди почитување на обврските што произлегуваат од овој Протокол, што може да вклучат назначување на клиентите во надлежност на Страната да станат блокирани клиенти како што е дефинирано со националното право.

ЧЛЕН 8

СЛЕДЕЊЕ И ПРОНОЌАЊЕ

1. За целите на понатамошно обезбедување на снабдувачкиот синџир и поради помагање во истрагата на недозволената трговија со тутунски производи, Страните се согласуваат, во рок од пет години од стапувањето на сила на овој Протокол, да воспостават глобален режим за следење и пронаоѓање, што опфаќа национални и/или регионални системи за следење и пронаоѓање и глобална фокусна точка за размена на информации што се наоѓа во Секретаријатот на Конвенцијата на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот и е достапна за сите Страни, овозможувајќи им на Страните да вршат истраги и да примаат релевантни информации.

2. Секоја Страна, во согласност со овој член, воспоставува систем за следење и пронаоѓање, контролиран од Страната, за сите тутунски производи произведени или увезени на нејзина територија, земајќи ги предвид своите национални или регионални конкретни потреби и достапна најдобра практика.

3. Со цел овозможување на ефективно следење и пронаоѓање, секоја Страна бара единствени, безбедни и неотстранливи идентификациски ознаки (во понатамошниот текст наречени „единствени идентификациски ознаки“), како што се шифри или марки, да се залепат или да сочинуваат дел од сите единични кутии и штеки и од сите надворешни пакувања на цигари во рок од пет години, а за другите тутунски производи, во рок од десет години од влегувањето во сила на овој Протокол за таа Страна.

4.1 Секоја Страна, во смисла на ставот 3, како дел од глобалниот режим за следење и пронаоѓање, бара да бидат достапни следниве информации, директно или преку некаква врска, за да им се помогне на Страните да го определат потеклото на тутунските производи, точката на пренасочување кога е можно тоа, и да го следат и контролираат движењето на тутунските производи и нивниот законски статус:

- (а) датум и место на производство;
- (б) произведен објект;
- (в) машина употребена за производство на тутунските производи;
- (г) смена или време на производство;

- (д) името, фактурата, бројот на нарачката и евиденција за плаќањето на првиот клиент што не е поврзан со производителот;
- (ѓ) пазарот наменет за малопродажба;
- (е) опис на производите;
- (ж) складирање и превоз;
- (з) идентитетот на секој познат последователен купувач; и
- (с) планираната транспортна рута, датумот на испорака, дестинацијата на испорака, местото на заминување и примачот на стоката.

4.2 Информациите во потставовите (а), (б), (е) и кога тоа е можно (ѓ), сочинуваат дел од единствените идентификациски ознаки.

4.3 Кога информациите од потставот (ѓ) не се достапни во времето на означувањето, Страните бараат вклучување на такви информации во согласност со членот 15.2(а) од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот.

5. Секоја Страна бара, во роковите наведени во овој член, информациите утврдени во ставот 4 да се евидентираат во времето на производство, или во времето на првата испорака од кој било производител, или во времето на увоз на нејзина територија.

6. Секоја Страна обезбедува информациите евидентирани според ставот 5 да бидат достапни од таа Страна со помош на врска со единствената идентификациска ознака потребна според ставовите 3 и 4.

7. Секоја Страна обезбедува информациите евидентирани во согласност со ставот 5, како и единствената идентификациска ознака што ги носи тие информации достапна во согласност со ставот 6, да бидат вклучени во формат утврден или одобрен од Страната и нејзините надлежни органи.

8. Секоја Страна обезбедува информациите евидентирани во согласност со ставот 5 да бидат достапни за глобалната фокусна точка за размена на информации, на барање, предмет на ставот 9, преку стандарден електронски безбеден интерфејс (меѓуврска) со нејзината национална и/или регионална централна точка. Глобалната фокусна точка за размена на информации составува листа со надлежни органи на Страните и ја става на располагање на сите Страни.

9. Секоја Страна или надлежен орган:

- (а) има навремен пристап до информациите утврдени во ставот 4 преку барање упатено до глобалната фокусна точка за размена на информации;
- (б) бара такви информации само кога е неопходно тоа поради откривање или истрага на недозволена трговија со тутунски производи;
- (в) не задржува информации беспотребно;
- (г) одговара на барања за информации во врска со ставот 4, а во согласност со своето национално право; и
- (д) ги штити и ги смета за доверливи, како што меѓусебно е договорено, сите информации што се разменуваат.

10. Секоја Страна бара понатамошно развивање и проширување на опсегот на применливиот систем за следење и пронаоѓање до тој степен што кога сите давачки, релевантни даноци, и кога е соодветно, и други обврски ќе бидат подмирени на местото на производство, увоз или ослободување од царинска или акцизна контрола.

11. Страните соработуваат меѓусебно и со надлежните меѓународни организации, како што заемно е договорено, при размената и развивањето на најдобрите практики за системи на следење и пронаоѓање, вклучувајќи:

- (а) олеснување на развивањето, преносот и купувањето на подобрена технологија за следење и пронаоѓање, вклучувајќи знаење, вештини, капацитет и стручност;
- (б) поддршка за програми на обука и изградба на капацитетите за Страните што ќе изразат таква потреба; и
- (в) понатамошно развивање на технологијата за означување и скенирање на единичните кутии и штеки со тутунски производи поради овозможување достапност на информациите наведени во ставот 4.

12. Обврските што ги има Страната нема да се пренесат или да ги извршува тутунската индустрија.

13. Секоја Страна обезбедува нејзините надлежни органи, при учеството во режимот за следење и пронаоѓање, да бидат во интеракција со тутунската индустрија и со оние што ги претставуваат интересите на тутунската индустрија само до степенот што е строго неопходен за примената на овој член.

14. Секоја Страна може да побара тутунската индустрија да ги сноси сите трошоци во однос на обврските на таа Страна според овој член.

ЧЛЕН 9

ВОДЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈА

1. Секоја Страна бара, според потребите, сите физички или правни лица вклучени во снабдувачкиот синџир на тутун, тутунски производи и производна опрема да водат целосна и прецизна евиденција за сите релевантни трансакции. Таквата евиденција мора да овозможува целосен увид во материјалите што се користат при производството на нивните тутунски производи.

2. Секоја Страна, според потребите, бара лицата лиценцирани во согласност со членот 6 да ги обезбедат, на барање, следниве информации до надлежните органи:

(а) општи информации за пазарниот обем, трендови, прогнози и други релевантни информации; и

(б) количествата на тутунски производи и производна опрема во сопственост на имателот на лиценцата, коишто се под надзор или контрола, се чуваат на лагер или во даночните и царинските складишта според режимот за транзит, претовар или стопирани царини, на датумот на барањето.

3. Во однос на тутунските производи и производната опрема продадени или произведени на територијата на Страната поради извоз, или предмет на бесцаринско движење во транзит или претовар на територијата на Страната, секоја Страна, според потребите, бара лицата лиценцирани во согласност со членот 6, да ги обезбедат, на барање, до надлежните органи во земјата на заминување (електронски, кога постои инфраструктура за тоа) во времето на заминување од нивна контрола, следниве информации:

(а) датумот на испорака од последната точка на физичка контрола на производите;

(б) деталите за испорачаните производи (вклучувајќи бренд, количество, складиште);

(в) планираните рути на транспорт и дестинација;

(г) идентитетот на физичкото(ите) или правното(ите) лице(а) до кој(и) се испраќаат производите;

(д) начинот на превоз, вклучувајќи го идентитетот на превозникот;

(ѓ) очекуваниот датум на пристигнување на пратката на планираната транспортна дестинација; и

- (е) планираниот пазар на малопродажба или употреба.
4. Доколку е изводливо, секоја Страна бара трговците на мало и одгледувачите на тутун, освен традиционалните одгледувачи кои работат врз некомерцијална основа, да водат целосна и прецизна евиденција за сите релевантни трансакции во кои се вклучуваат, во согласност со нејзиното национално право.
5. Поради спроведување на ставот 1, секоја Страна донесува правосилно законодавство, извршни, управни или други мерки со кои се бара целата евиденција:
- (а) да се води за период од најмалку четири години;
 - (б) да им се стави на располагање на надлежните органи; и
 - (в) да се води во формат што го бараат надлежните органи.
6. Секоја Страна, според потребите и предмет на националното право, востановува систем за размена со другите Страни на деталите содржани во сите евиденции што се водат во согласност со овој член.
7. Страните вложуваат напори да соработуваат меѓусебно и со надлежните меѓународни организации, при прогресивно споделување и развивање усвоени системи за водење евиденција.

ЧЛЕН 10

БЕЗБЕДНОСНИ И ПРЕВЕНТИВНИ МЕРКИ

1. Секоја Страна, кога е соодветно тоа, во согласност со своето национално право и со целите на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, бара сите физички и правни лица, предмет на членот 6, да преземат потребни мерки за спречување на пренасочувањето на тутунските производи во каналите на недозволена трговија, вклучувајќи меѓу другото:
- (а) пријавување до надлежните органи:
 - (i) на прекуграничен пренос на пари во износи пропишани во националното право или на прекугранични плаќања во натура; и
 - (ii) на сите „сомнителни трансакции“; и

(б) снабдување на тутунски производи или производна опрема само во количества сразмерни со побарувачката за такви производи на пазарот наменет за малопродажба или употреба.

2. Секоја Страна, кога тоа е соодветно, во согласност со своето национално право и целите од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, бара плаќањата за трансакциите извршени од физички или правни лица, предмет на членот 6, да бидат дозволени само во валутата и во истиот износ како на фактурата, и само преку законски начини на плаќање од финансиски институции што се наоѓаат на територијата на наменетиот пазар, и не смее да се вршат преку никаков друг алтернативен систем за дознаки.

3. Страната може да побара плаќањата што ги вршат физички или правни лица, предмет на членот 6, за материјали кои се користат за производство на тутунски производи во нејзината јурисдикција да бидат дозволени само во валутата и во истиот износ како на фактурата, и само преку законски начини на плаќање од финансиски институции што се наоѓаат на територијата на наменетиот пазар, и не смее да се вршат преку никаков друг алтернативен систем на дознаки.

4. Секоја Страна обезбедува какво било непочитување на барањата од овој член да подлежи на соодветни кривични, граѓански или управни постапки и ефективни, пропорционални и разубедувачки санкции, вклучувајќи, според потребите, суспендирање или поништување на лиценцата.

ЧЛЕН 11

ПРОДАЖБА ПРЕКУ ИНТЕРНЕТ, ТЕЛЕКОМУНИКАЦИСКА ИЛИ ДРУГА НАПРЕДНА ТЕХНОЛОГИЈА

1. Секоја Страна бара сите физички и правни лица вклучени во каква било продажна трансакција во врска со тутунски производи преку Интернет, телекомуникациска или некоја друга напредна технологија да ги почитуваат сите релевантни обврски опфатени со овој Протокол.

2. Секоја Страна разгледува забранување малопродажба на тутунски производи преку Интернет, телекомуникациска или некоја друга напредна технологија.

ЧЛЕН 12

СЛОБОДНИ ЗОНИ И МЕЃУНАРОДЕН ТРАНЗИТ

1. Секоја Страна, во рок од три години од влегувањето во сила на овој Протокол за таа Страна, спроведува ефективна контрола врз целото производство на тутун и

тутунски производи во слободни зони и трансакции со истите, со помош на сите релевантни мерки предвидени во овој Протокол.

2. Освен тоа, се забранува мешањето на тутунски производи со нетутунски производи во еден контејнер или во некоја друга слична единица за транспорт во времето на отстранување од слободните зони.

3. Секоја Страна, во согласност со националното право, усвојува и применува контролни и мерки на проверка врз меѓународниот транзит или претовар на своја територија, на тутунски производи и производна опрема во согласност со одредбите од овој Протокол поради спречување на недозволена трговија со такви производи.

ЧЛЕН 13

БЕСЦАРИНСКА ПРОДАЖБА

1. Секоја Страна спроведува ефективни мерки за подложување на каква било бесцаринска продажба на сите релевантни одредби од овој Протокол, земајќи го предвид членот 6 од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот.

2. Најдоцна пет години по стапувањето на сила на овој Протокол, Собранието на Страните на својата следна седница обезбедува да се спроведе истражување засновано на докази за да се констатира степенот на недозволена трговија со тутунски производи во врска со бесцаринската продажба на такви производи. Врз основа на тоа истражување, Собранието на Страните разгледува соодветни понатамошни дејства.

ДЕЛ IV КРИВИЧНИ ДЕЛА

ЧЛЕН 14

НЕЗАКОНСКО ОДНЕСУВАЊЕ, ВКЛУЧУВАЈЌИ И КРИВИЧНИ ДЕЛА

1. Секоја Страна донесува, врз основа на основните принципи на своето домашно право, такво законодавство и други мерки какви што, можеби, се потребни за утврдување на сите следни однесувања како незаконски според домашното право:

(a) производство, големопродажба, посредување, продажба, транспортирање, дистрибуирање, складирање, испраќање, увезување или извезување на тутун, тутунски производи или производна опрема, спротивно на одредбите од овој Протокол;

(б) (i) производство, големопродажба, посредување, продажба, транспортирање, дистрибуирање, складирање, испраќање, увезување или извезување на тутун, тутунски производи или производна опрема без

плаќање на важечките царини, даноци и други давачки или без да има важечки фискални маркички, единствени идентификациски ознаки или какви било други потребни ознаки или етикети;

(ii) сите други постапки на криумчарење или криумчарење во обид, на тутун, тутунски производи или производна опрема што не се опфатени во ставот (б)(i);

(в) (i) секаква друга форма на недозволено производство на тутун, тутунски производи или производна опрема, или тутунски пакувања што имаат лажни фискални маркички, единствени идентификациски ознаки, или какви било други потребни ознаки или етикети;

(ii) големопродажба, посредување, продажба, транспортирање, дистрибуирање, складирање, испраќање, увезување или извезување на нелегално произведен тутун, недозволени тутунски производи, производи со лажни фискални маркички и/или други потребни ознаки или етикети, или недозволена производна опрема;

(г) мешање на тутунски производи со нетутунски производи во текот на напредувањето низ снабдувачкиот синџир, поради прикривање или маскирање на тутунските производи;

(д) меѓусебно мешање на тутунски и нетутунски производи спротивно на членот 12.2 од овој Протокол;

(ѓ) користење начини на продажба на тутунски производи преку Интернет, телекомуникациска или некоја друга напредна технологија во спротивност со овој Протокол;

(е) прибавување, од страна на лице лиценцирано во согласност со членот 6, на тутун, тутунски производи или производна опрема од лице кое треба да биде, но не е лиценцирано во согласност со членот 6;

(ж) попречување државен службеник или овластен службеник при вршење на должностите во врска со спречување, одвраќање, откривање, истрага или елиминација на недозволена трговија со тутун, тутунски производи или производна опрема;

(з) (i) давање битна изјава којашто е лажна, доведува во заблуда или е нецелосна, или недавање потребни информации на државен службеник или овластен службеник при вршење на должностите во врска со спречување, одвраќање, откривање, истрага или елиминација на недозволена трговија со тутун, тутунски производи или производна

опрема и кога тоа не е во спротивност со правото против самоинкриминација;

(ii) неточни наводи на службените формулари за описот, количеството или вредноста на тутунот, тутунските производи или производната опрема или на какви било други информации наведени во Протоколот поради:

(a) избегнување на плаќање на важечките царини, даноци и други давачки, или

(б) нарушување на какви било контролни мерки за спречување, одвраќање, откривање, истрага или елиминација на недозволена трговија со тутун, тутунски производи или производна опрема;

(iii) несоздавање или неводење евиденција опфатена со овој Протокол или водење лажна евиденција; и

(s) перење на приходите од незаконско однесување утврдено како кривично дело според ставот 2.

2. Секоја Страна, која е предмет на основните принципи од своето домашно право, определува кое од незаконските однесувања, уврдени во ставот 1 или некое друго однесување во врска со недозволена трговија на тутун, тутунски производи и производна опрема, спротивно на одредбите од овој Протокол ќе биде кривично дело и ќе донесува законодавство и други мерки според потребите за да ѝ даде правна сила на таквата определба.

3. Секоја Страна го известува Секретаријатот на овој Протокол за кое од незаконските однесувања утврдени во ставовите 1 и 2 таа Страна определила да биде кривично дело во согласност со ставот 2, и до Секретаријатот доставува примероци од своите закони, или опис на истите, коишто му даваат правна сила на ставот 2, и примероци од какви било последователни измени на тие закони.

4. Поради подобрување на меѓународната соработка во борбата против кривични дела во врска со недозволената трговија на тутун, тутунски производи и производна опрема, Страните се поттикнуваат да ги ревидираат своите национални закони за перење пари, заемна правна помош и екстрадиција, земајќи ги предвид релевантните меѓународни конвенции на кои тие се Страни, за да обезбедат ефективност при спроведувањето на одредбите од овој Протокол.

ЧЛЕН 15

ОДГОВОРНОСТ НА ПРАВНИ ЛИЦА

1. Секоја Страна усвојува такви мерки коишто можеби се потребни, во согласност со своите правни принципи, за утврдување одговорност на правни лица за незаконско однесување, вклучувајќи кривични дела утврдени во согласност со членот 14 од овој Протокол.
2. Предмет на правните принципи на секоја Страна, одговорноста на правните лица, може да биде кривична, граѓанска или управна.
3. Таквата одговорност постои без оглед на одговорноста на физичките лица кои се вклучиле во незаконско однесување или извршиле кривични дела утврдени во согласност со националните закони и прописи и со членот 14 од овој Протокол.

ЧЛЕН 16

ПРОГОН И КАЗНИ

1. Секоја Страна усвојува такви мерки што можеби се потребни, во согласност со националното право, за да обезбеди физичките и правните лица кои се сметаат за одговорни за незаконско однесување, вклучувајќи и за кривични дела утврдени во согласност со членот 14, да бидат подложени на правосилни, пропорционални и разумедувачки кривични или некривични казни, вклучувајќи и парични казни.
2. Секоја Страна вложува напори да обезбеди извршување на сите дискрециони законски овластувања според своето домашно право во врска со прогон на лица за незаконско однесување, вклучувајќи и за кривични дела утврдени во согласност со членот 14, поради зголемување на ефективност на мерките за спроведување на законот во однос на таквото незаконско однесување, вклучувајќи и кривични дела, и со должно почитување на потребата за одвраќање од таквото незаконско однесување и кривични дела.
3. Ништо што е содржано во овој Протокол не влијае врз принципот дека описот на незаконското однесување, вклучувајќи и кривични дела утврдени во согласност со овој Протокол и описот на важечката законска одбрана или други принципи со кои се контролира законитоста на однесувањето, е резервиран за домашното право на Страната и дека таквото незаконско однесување, вклучувајќи и кривични дела, ќе се гони и ќе се санкционира во согласност со тоа право.

ЧЛЕН 17

ПЛАЌАЊА ЗА ЗАПЛЕНИ

Страните, во согласност со своето домашно право, треба да разгледаат донесување на такви законодавни и други мерки коишто можеби се потребни за овластување на надлежните органи да наметнуваат давачки пропорционални со изгубените даноци и царини од производителот, дистрибутерот, увозникот или извозникот на заплениетиот тутун, тутунските производи и/или производната опрема.

ЧЛЕН 18

ОТУЃУВАЊЕ ИЛИ УНИШТУВАЊЕ

Сиот конфискуван тутун, тутунски производи и производна опрема се уништуваат со помош на еколошки методи до најголем можен степен, или се отуѓуваат во согласност со националното право.

ЧЛЕН 19

СПЕЦИЈАЛНИ ИСТРАЖНИ ТЕХНИКИ

1. Доколку тоа е дозволено со основните принципи на нејзиниот домашен правен систем, секоја Страна, во рамките на своите можности и според условите пропишани со нејзиното домашно право, презема потребни мерки за да овозможи соодветна употреба на контролирана пратка и, кога смета дека е соодветно тоа, употреба на други специјални истражни техники, како што се електронски или други форми на надзор и тајни операции, од страна на надлежните органи на нејзина територија поради ефективна борба против недозволена трговија со тутун, тутунски производи или производна опрема.
2. Поради истраги на кривични дела утврдени во согласност со членот 14, Страните се поттикнуваат да склучуваат, кога тоа е потребно, соодветни билатерални или мултилатерални договори или спогодби за користење на техниките споменати во ставот 1 во контекст на соработка на меѓународно ниво.
3. Во отсуство на договор или спогодба утврдени во ставот 2, одлуките за употреба на такви специјални истражни техники на меѓународно ниво се носат од случај до случај и кога е потребно, во нив може да се земат предвид финансиските аранжмани и спогодби за спроведување надлежност од засегнатите Страни.
4. Страните ја признаваат важноста на меѓународната соработка и помош во оваа област и потребата од истата и соработуваат меѓусебно и со меѓународните организации при развивањето на капацитет за остварување на целите од овој член.

ДЕЛ V: МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

ЧЛЕН 20

РАЗМЕНА НА ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

1. Страните, поради постигнување на целите од овој Протокол, како дел од инструментот за известување на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, доставуваат релевантни информации, предмет на домашното право, и кога е потребно, меѓу другото, за работи како што се:

(а) во збирен формат, детали за заплени на тутун, тутунски производи или производна опрема, количество, вредност на заплени, опис на производите, датум и места на производство, и избегнати давачки;

(б) увоз, извоз, транзит, продажби со платен данок и бесцарински продажби, и количество или вредност на производството на тутун, тутунски производи или производна опрема;

(в) трендови, методи на прикривање и *modus operandi* што се користи при недозволената трговија со тутун, тутунски производи или производна опрема; и

(г) сите други релевантни информации договорени од Страните.

2. Страните соработуваат меѓусебно и со надлежните меѓународни организации поради изградба на капацитетот на Страните за собирање и разменување на информации.

3. Страните сметаат дека наведените информации се доверливи и дека се за употреба исклучиво на Страните, освен ако Страната што ги испраќа не наведе поинаку.

ЧЛЕН 21

РАЗМЕНА НА ИНФОРМАЦИИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ

1. Страните, кои се предмет на домашното право или на какви било важечки меѓународни договори, според потребите, ги разменуваат, на своја иницијатива или на барање на Страната што дава уредно оправдување за тоа дека тие информации се потребни поради откривање или истрага на недозволена трговија со тутун, тутунски производи или производна опрема, следниве информации:

(а) евиденција на лиценцирање за засегнатите физички и правни лица;

(б) информации за идентификација, следење и прогон на физички или правни лица вклучени во недозволена трговија со тутун, тутунски производи или производна опрема;

(в) евиденција за истраги и прогони;

(г) евиденција на плаќања за увоз, извоз или бесцаринска продажба на тутун, тутунски производи или производна опрема; и

(д) детали за заплenuвање на тутун, тутунски производи или производна опрема (вклучувајќи и референтни информации за случајот, кога е соодветно тоа, количество, вредност на заплената, опис на производите, вклучени субјекти, датум и место на производство) и *modus operandi* (вклучувајќи и средства на транспорт, прикривање, патишта и откривање).

2. Информациите примени од Страните, според овој член, се користат исклучиво поради исполнување на целите од овој Протокол. Страните може да наведат дека тие информации не смее да се пренесуваат без согласност од Страната што ги обезбедила информациите.

ЧЛЕН 22

РАЗМЕНА НА ИНФОРМАЦИИ: ДОВЕРЛИВОСТ И ЗАШТИТА НА ИНФОРМАЦИИТЕ

1. Секоја Страна назначува надлежни национални органи до кои се доставуваат податоците споменати во членовите 20, 21 и 24 и ги известува Страните за таквото назначување преку Секретаријатот на Конвенцијата.

2. Размената на информации, според овој Протокол, е предмет на домашното право за доверливост и приватност. Страните, како што меѓусебно е договорено, ги штитат сите доверливи информации што се разменуваат.

ЧЛЕН 23

ПОМОШ И СОРАБОТКА: ОБУКА, ТЕХНИЧКА ПОМОШ И СОРАБОТКА ПРИ НАУЧНИ И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИ РАБОТИ

1. Страните соработуваат меѓусебно и/или преку надлежни меѓународни и регионални организации во обезбедување на обука, техничка помош и соработка при научни и техничко-технолошки работи, поради остварување на целите од овој Протокол, како што меѓусебно е договорено. Таквата помош може да вклучи трансфер на експертиза или соодветна технологија во областа на собирање информации, спроведување на законот, следење и пронаоѓање, управување со информации, заштита

на лични податоци, службена забрана, електронски надзор, форензичка анализа, заемна правна помош и екстрадиција.

2. Страните може, како што е соодветно, да влегуваат во билатерални, мултилатерални или какви било други договори или спогодби поради промовирање обука, техничка помош и соработка при научни и техничко-технолошки работи, земајќи ги предвид потребите на Страните кои се земји во развој и Страните со економии во транзиција.

3. Страните соработуваат, според потребите, поради развивање и истражување можности на идентификување на точното географско потекло на запленетиот тутун и тутунски производи.

ЧЛЕН 24

ПОМОШ И СОРАБОТКА: ИСТРАГА И ПРОГОН НА КРИВИЧНИ ДЕЛА

1. Страните, во согласност со своето домашно право, ги преземаат сите потребни мерки, кога е соодветно тоа, за зајакнување на соработката преку мултилатерални, регионални или билатерални спогодби за спречување, откривање, истрага, прогон и казнување на физички или правни лица вклучени во недозволена трговија со тутун, тутунски производи или производна опрема.

2. Секоја Страна обезбедува административните, регулаторните, органите на законот и другите органи посветени на борбата против недозволена трговија со тутун, тутунски производи или производна опрема (вклучувајќи ги, кога тоа е дозволено според домашното право, и судските органи) да соработуваат и да разменуваат релевантни информации на национално и меѓународно ниво во рамките на условите пропишани со нејзиното домашно право.

ЧЛЕН 25

ЗАШТИТА НА СУВЕРЕНИТЕТОТ

1. Страните ги извршуваат своите обврски според овој Протокол на начин доследен со принципите на суверена рамноправност и територијален интегритет на државите и на немешање во внатрешните работи на другите држави.

2. Ништо во овој Протокол не ѝ дава за право на Страната, на територијата на друга држава да презема извршување на надлежност и вршење на функции што се резервирани исклучиво за органите на таа друга држава според нејзиното домашно право.

ЧЛЕН 26

НАДЛЕЖНОСТ

1. Секоја Страна донесува такви мерки што можеби се потребни за утврдување на нејзината надлежност врз кривичните дела утврдени во согласност со членот 14 кога:

(а) делото е извршено на територијата на таа Страна; или

(б) делото е извршено на пловен објект којшто го вее знамето на таа Страна, или на воздухоплов којшто е регистриран според законите на таа Страна во времето кога е извршено делото.

2. Според член 25, Страната, исто така, може да утврди своја надлежност врз какво било кривично дело кога:

(а) делото е извршено против таа Страна;

(б) делото е извршено од државјанин на таа Страна или од лице без државјанство коешто има привремен престој на нејзината територија; или

(в) делото е едно од оние утврдени во согласност со членот 14 и е извршено надвор од нејзината територија со цел извршување на дело утврдено во согласност со членот 14 на нејзината територија.

3. Во поглед на членот 30, секоја Страна усвојува такви мерки што можеби се потребни за утврдување на нејзината надлежност врз кривични дела утврдени во согласност со членот 14 кога наводниот сторител е присутен на нејзината територија, а таа не го екстрадира тоа лице само врз основа на тоа што лицето е еден од нејзините државјани.

4. Секоја Страна, исто така, може да усвои такви мерки што можеби се потребни за утврдување на нејзината надлежност врз кривични дела утврдени во согласност со членот 14 кога наводниот сторител е присутен на нејзината територија, а таа не го екстрадира.

5. Ако Страната којашто ја спроведува својата надлежност според ставовите 1 или 2 е известена, или поинаку дознае за тоа дека една или повеќе други Страни спроведуваат истрага, прогон или судска постапка за исто однесување, надлежните органи на тие Страни, според потребите, меѓусебно се консултираат со цел да ги координираат своите дејства.

6. Без оглед на нормите во општото меѓународно право, овој Протокол не исклучува спроведување на каква било кривична надлежност утврдена од Страната во согласност со нејзиното домашно право.

ЧЛЕН 27

СОРАБОТКА НА ОРГАНИТЕ НА ЗАКОНОТ

1. Секоја Страна, во согласност со својот соодветен домашен правно-административен систем, донесува ефективни мерки за:

- (а) подобрување и, кога е потребно, воспоставување канали на комуникација меѓу надлежните органи, агенции и служби поради олеснување и обезбедување безбедна и брза размена на информации во врска со сите аспекти на кривичните дела утврдени во согласност со членот 14;
- (б) обезбедување ефективна соработка меѓу надлежните органи, агенции, царината, полицијата и другите агенции за спроведување на законот;
- (в) соработување со другите Страни при спроведување истраги во конкретни случаи на кривични дела утврдени во согласност со членот 14, а во врска со:
 - (i) идентитетот, движењето и активностите на лицата осомничени за вклученост во тие кривични дела или во врска со локацијата на другите засегнати лица;
 - (ii) движењето на приходите од криминалот или на имотот стекнат преку извршувањето на тие дела; и
 - (iii) движењето на имотот, опремата или на другите инструменти употребени или наменети за употреба при извршување на тие дела;
- (г) обезбедување, кога тоа е соодветно, потребни парчиња или количества материјал поради аналитички или истражни цели;
- (д) олеснување ефективна координација меѓу нејзините надлежни органи, агенции и служби и промовирање размена на кадровски и други експерти, вклучително и предмет на билатерални договори или спогодби меѓу засегнатите Страни, назначување офицери за врски;
- (ѓ) разменување релевантни информации со другите Страни за конкретните средства и методи употребени од физичките или правните лица при вршење на такви дела, вклучувајќи ги, кога тоа е можно, и патиштата и превозните средства, како и употребата на лажни идентитети, изменети или лажни исправи или други средства за прикривање на своите активности; и

(е) разменување релевантни информации и координирање управни и други мерки преземени како што е соодветно, поради рано откривање на кривичните дела утврдени во согласност со членот 14.

2. Со цел да му се даде правосилност на овој Протокол, Страните разгледуваат склучување билатерални или мултилатерални договори или спогодби за директна соработка меѓу нивните агенции за спроведување на законот, а кога тие договори или спогодби веќе постојат, за нивно соодветно изменување. Во отсуство на такви договори или спогодби меѓу засегнатите Страни, истите може да го земат овој Протокол како основа за меѓусебна соработка околу спроведување на законот во однос на делата опфатени со овој Протокол. Кога и да е потребно, Страните целосно ги користат договорите или спогодбите, вклучувајќи и меѓународни или регионални организации, поради подобрување на соработката меѓу нивните агенции за спроведување на законот.

3. Страните вложуваат напори за соработка во рамките на своите средства, поради одговор на меѓународната недозволена трговија со тутунски производи што се врши со помош на современа технологија.

ЧЛЕН 28

ЗАЕМНА АДМИНИСТРАТИВНА ПОМОШ

Во согласност со своите соодветни домашни правно-административни системи, Страните меѓусебно си обезбедуваат, на барање или на сопствена иницијатива, информации поради обезбедување соодветна примена на царинскиот и друг релевантен закон за спречување, откривање, истрага, прогон и борба против недозволената трговија со тутун, тутунски производи или производна опрема. Страните ги сметаат споменатите информации како доверливи и за ограничена употреба, освен ако не наведе поинаку Страната што ги испраќа. Таквите информации може да вклучат:

- (а) нови царински и други техники на спроведување на законот со потврдена ефективност;
- (б) нови трендови, средства или методи на вклучување во недозволена трговија со тутун, тутунски производи и производна опрема;
- (в) стоки за кои е познато дека се предмет на недозволена трговија со тутун, тутунски производи и производна опрема, како и детали на опис, пакување, транспорт и складирање, и методи што се користат за тие стоки;
- (г) физички или правни лица за кои е познато дека извршиле или биле страна во кривично дело утврдено во согласност со членот 14; и

(д) сите други податоци кои би им помогнале на назначените агенции при процена на ризикот поради контрола и други цели на спроведување на законот.

ЧЛЕН 29

ЗАЕМНА ПРАВНА ПОМОШ

1. Страните меѓусебно си овозможуваат највисоко ниво на заемна правна помош при истраги, прогони и судски постапки во врска со кривични дела утврдени во согласност со членот 14 од овој Протокол.

2. Заемната правна помош се овозможува до најголем можен степен според релевантните закони, договори и спогодби на замолената Страна во врска со истраги, прогони и судски постапки за дела, за коишто одговорни се сметаат правните лица во согласност со членот 15 од овој Протокол во Страната-барател.

3. Заемната правна помош што треба да се овозможи во согласност со овој член може да се побара поради која било од следниве цели:

- (а) земање докази или изјави од лицата;
- (б) достава на судските документи;
- (в) извршување претреси и заплени, како и замрзнување;
- (г) испитување предмети и локации;
- (д) обезбедување информации, доказни предмети и вештачења;
- (ѓ) обезбедување оригинали или заверени копии од релевантни документи и записи, вклучувајќи и владини, банкарски, финансиски, корпоративни или деловни записи;
- (е) идентификување или пронаоѓање на приходи од криминалот, имот, инструменти или други работи поради доказни цели;
- (ж) олеснување на доброволното појавување на лица во Страната-барател; и
- (з) секаков друг вид на помош што не е во спротивност со домашното право на замолената Страна.

4. Овој член не влијае врз обврските според каков било друг договор, билатерален или мултилатерален, којшто ја уредува или ќе ја уредува, целосно или делумно, заемната правна помош.

5. Ставовите од 6 до 24, врз основа на реципроцитет, важат за барања извршени во согласност со овој член ако соодветните Страни не се обврзани со договор или меѓувладина спогодба за заемна правна помош. Ако Страните се обврзани со таков договор или меѓувладина спогодба, важат соодветните одредби од тој договор или меѓувладина спогодба, освен ако Страните не се согласат да ги применуваат ставовите од 6 до 24 во врска со истото. Страните силно се поттикнуваат да ги применуваат овие ставови доколку тие ја олеснуваат соработката.

6. Страните назначуваат централен орган којшто има надлежност и овластување да прима барања за заемна правна помош и/или да ги извршува, или да ги испраќа до соодветните надлежни органи за извршување. Кога Страната има специјален регион или територија со посебен систем на заемна правна помош, таа може да назначи различен централен орган којшто има иста функција за тој регион или таа територија. Централните органи обезбедуваат брзо и соодветно извршување или препраќање на применото барање. Кога централниот орган го препраќа барањето до надлежен орган поради извршување, тој треба да поттикне брзо и соодветно извршување на барањето од страна на надлежниот орган. Секоја Страна го известува раководителот на Секретаријатот на Конвенцијата во времето на пристапување, прифаќање, одобрување, формално потврдување или ратификување на овој Протокол, за тоа кој е централниот орган назначен за оваа цел. Препраќањето барања за заемна правна помош и каква било комуникација во врска со неа се врши меѓу централните органи назначени од Страните. Ваквото барање не е во спротивност со правото на Страната да бара таквите барања и комуникации да се упатуваат до неа преку дипломатски канал а, во итни околности, кога Страните се согласуваат, преку соодветни меѓународни организации, доколу тоа е можно.

7. Барањата се вршат во писмена форма или, кога е можно тоа, со какви било средства што може да произведат писмен запис, на јазик прифатлив за замолената Страна според услови кои на Страната ѝ овозможуваат да утврди автентичност. Јазикот или јазиците прифатливи за секоја Страна се соопштуваат до раководителот на Секретаријатот на Конвенцијата во времето на пристапување, прифаќање, одобрување, формално потврдување или ратификување на овој Протокол. Во итни околности и кога Страните го договориле тоа, барањата може да се упатуваат усно, но мора веднаш да се потврдат напишено.

8. Барањето за заемна правна помош содржи:

(а) идентитет на органот што го упатува барањето;

(б) предметот и природата на истрагата, прогонот или судската постапка на кои се однесува барањето и називот и функциите на органот што врши таква истрага, прогон или судска постапка;

(в) резиме на релевантните факти, освен во поглед на барања поради достава на судски документи;

(г) опис на бараната помош и детали за каква било конкретна постапка што Страната-барател сака да се следи;

(д) доколку е можно, идентитетот, локацијата и државјанството на засегнатото лице;

(ф) целта за која се бараат докази, информации или дејства; и

(е) одредбите од домашното право релевантни за кривичното дело и казната за него.

9. Замолената Страна може да побара дополнителни информации кога тоа се чини неопходно за извршување на барањето во согласност со нејзиното домашно право или кога тоа може да го олесни извршувањето.

10. Барањето се извршува во согласност со домашното право на замолената Страна и, доколку тоа не е спротивно со домашното право на замолената Страна и кога тоа е можно, во согласност со процедурите наведени во барањето.

11. Страната-барател не смее да пренесува или да користи информации или докази доставени од замолената Страна поради истраги, прогони или судски постапки коишто се поинакви од оние наведени во барањето без претходна согласност од замолената Страна. Ништо во овој став не ја спречува Страната-барател во своите постапки да обелодени информации или докази што се ослободувачки за обвинетиот. При последново, Страната-барател ја известува замолената Страна пред обелоденувањето и, ако така се побара, се консултира со замолената Страна. Ако, во исклучителен случај, не е можно предвремено известување, Страната-барател без одложување ја информира замолената Страна за обелоденувањето.

12. Страната-барател може да побара замолената Страна да ги чува како доверливи фактите и содржината на барањето, освен до степенот што е потребен за извршување на барањето. Ако замолената Страна не може да го исполни барањето за доверливост, таа веднаш ја информира Страната-барател.

13. Кога е можно тоа и во согласност со основните принципи на домашното право, кога физичко лице се наоѓа на територијата на Страната и треба да биде сослушано како сведок или вештак од страна на судските органи на другата Страна, првата Страна може,

на барање на другата, да дозволи сослушувањето да се случи преку видео-конференциска врска, ако за соодветното физичко лице не е можно или пожелно лично да се појави на територијата на Страната-барател. Страните може да се согласат сослушувањето да го спроведе судски орган од Страната-барател и во присуство на судски орган од замолената Страна.

14. Заемната правна помош може да се одбие:

(а) ако барањето не е направено во согласност со овој член;

(б) ако замолената Страна смета дека извршувањето на барањето најверојатно ќе ја наруши нејзината сувереност, безбедноста, јавниот ред или други суштински интереси;

(в) ако на органите на замолената Страна би им било забрането, според домашното право, да го извршат бараното дејство за слично дело, кога тоа би било предмет на истрага, прогон или судска постапка под нивна надлежност;

(г) ако барањето вклучува кривично дело за кое максималната казна во замолената Страна е помала од две години затвор или друг вид лишување од слобода или, ако, според оцената на замолената Страна, одредбата за помошта би наметнала товар врз нејзините ресурси што не е сразмерен со сериозноста на кривичното дело; или

(д) ако одобрувањето на барањето за заемна правна помош би било спротивно на правниот систем на замолената Страна.

15. За секое одбивање на заемна правна помош мора да се наведат причините.

16. Страната не смее да одбие давање на заемна правна помош според овој член на основа на банкарска тајна.

17. Страните не смеат да одбијат барање за заемна правна помош само врз основа на тоа дека кривичното дело вклучува и фискални работи.

18. Страните може да одбијат давање на заемна правна помош во согласност со овој член врз основа на отсуство на двоен криминалитет. Меѓутоа, замолената Страна може, кога го смета тоа за соодветно, да обезбеди помош, до степенот за кој ќе одлучи на своја дискреција, без оглед на тоа дали однесувањето би претставувало кривично дело според домашното право на замолената Страна.

19. Замолената Страна го извршува барањето за заемна правна помош веднаш илтом може и колку што е можно повеќе води сметка за какви било рокови сугерирани од Страната-барател, за коишто е пожелно во барањето да се дадат причините. Замолената

Страна одговара на разумни барања од Страната-барател за напредувањето на нејзиното постапување по барањето. Страната-барател веднаш ја информира замолената Страна кога бараната помош повеќе нема да биде потребна.

20. Замолената Страна може да ја одложи заемната правна помош на основа на тоа дека помошта попречува тековна истрага, прогон или судска постапка.

21. Пред да одбие барање во согласност со ставот 14 или да го одложи неговото извршување во согласност со ставот 20, замолената Страна се консултира со Страната-барател за да согледа дали помошта може да се одобри под рокови и услови коишто ги смета за неопходни. Ако Страната-барател ја прифати помошта под тие услови, таа мора да ги почитува условите.

22. Редовните трошоци на извршување на барањето ги сноси замолената Страна, освен ако поинаку не се договори од засегнатите Страни. Ако за исполнување на барањето се потребни или бидат потребни трошоци од значителна или вонредна природа, Страните се консултираат за да ги утврдат роковите и условите според кои ќе се изврши барањето, како и начинот на кој ќе се сносат трошоците.

23. Во случај на барање, замолената Страна:

(а) на Страната-барател ѝ обезбедува копии од владината евиденција, документи или информации во нејзина сопственост коишто, според домашното право, ѝ се достапни на широката јавност; и

(б) може, на своја дискреција, на Страната-барател да ѝ обезбеди целосно, делумно или, според услови што ги смета за соодветни, копии од какви било владини евиденции, документи или информации во нејзина сопственост коишто, според домашното право, не ѝ се достапни на широката јавност.

24. Страните, според потребите, разгледуваат можност за склучување билатерални или мултилатерални договори или спогодби коишто би послужиле на целта на давање практична полноважност или подобрување на одредбите од овој член.

ЧЛЕН 30

ЕКСТРАДИЦИЈА

1. Овој член важи за кривични дела утврдени во согласност со членот 14 од овој Протокол кога:

(а) лицето кое е предмет на барањето за екстрадиција се наоѓа на територијата на замолената Страна;

(б) кривичното дело за којшто се бара екстрадиција е казнив според домашното право на Страната-барател и на замолената Страна; и

(в) кривичното дело е казниво со максимална казна затвор или други форми на лишување од слобода од најмалку четири години или со построга или поблага казна каква што ќе договорот засегнатите Страни во согласност со билатералните и мултилатерални договори или други меѓународни спогодби.

2. Секој од кривичните дела за кој важи овој член се смета дека е вклучено како дело за кој следи екстрадиција во кој било договор за екстрадиција што постои меѓу Страните. Страните се обврзуваат да ги вклучат тие кривични дела како кривични дела за кои следи екстрадиција во секој договор за екстрадиција што треба да го склучат.

3. Ако Страната, којашто екстрадицијата ја поврзува со услов на постоење на договор, добие барање за екстрадиција од друга Страна со којашто нема договор за екстрадиција, овој Протокол таа може да го смета како правна основа за екстрадиција во врска со какво било кривично дело за кој важи овој член.

4. Страните коишто екстрадицијата не ја условуваат со постоење на договор меѓусебно ги признаваат кривичните дела за кои важи овој член, како кривични дела за кои следи екстрадиција.

5. Екстрадицијата е предмет на условите предвидени со домашното право на замолената Страна или со важечките договори за екстрадиција, вклучувајќи ги, меѓу другото, и условите на минимална казна за екстрадиција и основите врз кои замолената Страна може да одбие екстрадиција.

6. Страните, предмет на нивното домашно право, вложуваат напори за забрзување на постапките за екстрадиција и за поедноставување на доказните барања во врска со нив во поглед на какви било кривични дела за кои важи овој член.

7. Страната на чијашто територија е присутен наводниот сторител, ако не го испорача тоа лице за кривично дело за којшто важи овој член исклучиво врз основа на тоа што лицето е еден од нејзините државјани, на барање на Страната што бара екстрадиција, има обврска без непотребно одлагање да го поднесе предметот до своите надлежни органи поради гонење. Тие органи ја донесуваат својата одлука и ја спроведуваат својата постапка на ист начин како во случај на кое било друго дело од слична природа, според домашното право на таа Страна. Засегнатите Страни меѓусебно соработуваат, особено околу процесните и доказните аспекти, за да обезбедат ефикасност на таквиот прогон.

8. Кога на Страната, според домашното право, ѝ се дозволува да екстрадира или поинаку да предаде еден од своите државјани под услов тоа лице да биде вратено во таа Страна за да ја отслужи казната наложена како резултат од судење или постапка за којашто се барала екстрадиција и предавање на тоа лице, и кога таа Страна и Страната што бара екстрадиција на лицето ќе се согласат на ваквата опција и на другите услови што ги сметаат за соодветни, таквата условна екстрадиција или предавање се доволни за исполнување на обврската утврдена во ставот 7.

9. Ако екстрадицијата, којашто се бара поради извршување на казна, се одбие поради тоа што бараното лице е државјанин на замолената Страна, замолената Страна, ако нејзиното домашно право го дозволува тоа и во согласност со барањата на тоа право, по апликација од Страната-барател, разгледува извршување на казна што била наложена според домашното право на Страната-барател или на преостанатиот дел од казната.

10. На секое лице за кое се води постапка во врска со кој било од кривичните дела за кои важи овој член му се гарантира правичен третман во сите фази од постапката, вклучувајќи и уживање на сите права и гаранции предвидени со домашното право на Страната на чија територија е присутно тоа лице.

11. Ништо во овој Протокол не се толкува како наметнување обврска за екстрадиција доколку замолената Страна има материјална основа да верува дека барањето е упатено поради прогон или казнување на лице за сметка на полот, расата, верата, националноста, етничкото потекло или политичкото убедување на тоа лице или доколку почитувањето на барањето би предизвикало штета за положбата на тоа лице поради која било од овие причини.

12. Страните не смеат да одбијат барање за екстрадиција само врз основа на тоа што делото би вклучило и фискални работи.

13. Пред да ја одбие екстрадицијата, замолената Страна, кога тоа е соодветно, се консултира со Страната-барател за да ѝ даде широки можности да го изнесе своето мислење и да даде информации релевантни за нејзините наводи.

14. Страните бараат склучување билатерални и мултилатерални договори или спогодби за извршување или за подобрување на правосилноста на екстрадицијата. Кога Страните се обврзани според постоен договор или меѓувладина спогодба, важат соодветните одредби од тој договор или меѓувладина спогодба, освен ако Страните не се согласат да ги применуваат ставовите од 1 до 13 во врска со тоа.

ЧЛЕН 31

МЕРКИ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ЕКСТРАДИЦИЈА

1. Врз основа на нејзиното домашно право и договори за екстрадиција, замолената Страна може, откако ќе биде задоволна дека тоа го бараат околностите и се итни, и на барање на Страната-барател, да го приведе лицето чијашто екстрадиција се бара и коешто е присутно на нејзина територија или да преземе други соодветни мерки за да обезбеди негово присуство на постапката за екстрадиција.

2. Мерките преземени во согласност со ставот 1 ѝ се соопштуваат на Страната-барател во согласност со националното право, како што е соодветно и без одлагање.

3. Секое лице во однос на кое се преземаат мерки според ставот 1, има право на:

(а) комуницирање без одлагање со најблискиот соодветен претставник на државата чијшто државјанин е тоа лице или, ако лицето е без државјанство, државата на чијашто територија тоа лице вообичаено престојува; и

(б) посета од претставникот на таа држава.

ДЕЛ VI: ИЗВЕСТУВАЊЕ

ЧЛЕН 32

ИЗВЕСТУВАЊЕ И РАЗМЕНА НА ИНФОРМАЦИИ

1. Секоја Страна до Собранието на Страните, преку Секретаријатот на Конвенцијата, поднесува периодични извештаи за својата имплементација на овој Протокол.

2. Форматот и содржината на тие извештаи ги определува Собранието на Страните. Овие извештаи сочинуваат дел од редовниот инструмент за известување според Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот.

3. Содржината на периодичните извештаи споменати во ставот 1, се определува, меѓу другото, земајќи го предвид следново:

(а) информации за законодавните, извршните, административните или други мерки за спроведување на овој Протокол;

(б) информации, според потребите, за какви било ограничувања или бариери на кои ќе се најде при имплементацијата на овој Протокол и за мерките кои ќе се преземат за надминување на тие бариери;

(в) информации, според потребите, за финансиско-техничката помош што била обезбедена, добиена или побарана за активностите во врска со елиминацијата на недозволената трговија со тутунски производи; и

(г) информациите наведени во членот 20.

Во оние случаи кога веќе се собираат релевантни податоци како дел од механизмот за известување на Конференцијата на Страните, Собранието на Страните не ги дуплира тие напори.

4. Собранието на Страните, во согласност со членовите 33 и 36, разгледува аранжмани за помош на Страните кои се земји во развој и Страните со економии во транзиција, на нивно барање, при исполнување на нивните обврски според овој член.

5. Известувањето на информациите според тие членови е предмет на националното право за доверливост и приватност. Страните, како што меѓусебно е договорено, заштитуваат какви било доверливи информации коишто се известуваат или се разменуваат.

ДЕЛ VII: ИНСТИТУЦИОНАЛНИ АРАНЖМАНИ И ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

ЧЛЕН 33

СОБРАНИЕ НА СТРАНИТЕ

1. Со овој документ се основа Собрание на Страните. Првата седница на Собранието на Страните ја свикува Секретаријатот на Конвенцијата непосредно пред следната редовна седница на Конференцијата на Страните или веднаш по неа, по влегувањето во сила на овој Протокол.

2. Потоа, редовните седници на Собранието на Страните ги свикува Секретаријатот на Конвенцијата, непосредно пред редовните седници на Конференцијата на Страните или веднаш по нив.

3. Вонредните седници на Собранието на Страните се одржуваат во она друго време што Собранието може да го смета за неопходно или на писмено барање на која било Страна, под услов, во рок од шест месеци откако барањето ќе им биде доставено од Секретаријатот на Конвенцијата, тоа да биде поддржано барем од една третина од Страните.

4. Деловникот и финансискиот правилник на Конференцијата на Страните во Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот важат *mutatis mutandis*

(признавајќи ги разликите заб.пр.) и за Собранието на Страните, освен ако Собранието на Страните не одлучи поинаку.

5. Собранието на Страните редовно ја разгледува имплементацијата на Протоколот и донесува потребни одлуки за унапредување на неговата ефективна имплементација.

6. Собранието на Страните одлучува за обемот и механизмот на доброволно проценетиот придонес од Страните на Протоколот кон функционирањето на овој Протокол, како и за други можни средства за негова имплементација.

7. На секоја редовна седница, Собранието на Страните со консензус усвојува буџет и работен план за финансискиот период до следната редовна седница, коишто мора да се разликуваат од буџетот и работниот план на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот.

ЧЛЕН 34

СЕКРЕТАРИЈАТ

1. Секретаријатот на Конвенцијата е Секретаријат за овој Протокол.

2. Функциите на Секретаријатот на Конвенцијата во врска со неговата улога како Секретаријат за овој Протокол се:

(а) да закажува седници за Собранието на Страните и за какви било супсидијарни тела, како и за работни групи и други органи основани од Собранието на Страните и да им обезбедува услуги според потребите;

(б) да прима, анализира, препраќа и да дава повратни информации до засегнатите Страни и до Собранието на Страните, според потребите, за извештаите што ги примил во согласност со овој Протокол, и да ја олеснува размената на информации меѓу Страните;

(в) да обезбедува поддршка за Страните, особено оние кои се земји во развој и Страни со економии во транзиција, на барање, при составување, комуникација и размена на информации потребни во согласност со одредбите од овој Протокол, и да дава помош при утврдување на расположивите ресурси за олеснување на имплементацијата на обврските според овој Протокол;

(г) да подготвува извештаи за своите активности според овој Протокол, под насоки на Собранието на Страните и за доставување до него;

(д) да обезбедува, под насоки на Собранието на Страните, неопходна координација со надлежните меѓународни и регионални меѓувладини организации и други органи;

(ѓ) да влегува, под насоки на Собранието на Страните, во такви административни или договорни аранжмани што можеби се потребни за ефективно исполнување на неговите обврски како Секретаријат за овој Протокол;

(е) да прима и да разгледува апликации од меѓувладини и невладини организации коишто сакаат да се акредитираат како набљудувачи за Собранието на Страните, истовремено обезбедувајќи тие да не бидат поврзани со тутунската индустрија и да ги изнесува разгледаните апликации пред Собранието на Страните поради разгледување од негова страна; и

(ж) да врши други секретаријатски функции наведени со овој Протокол и такви други функции што може да ги определи Собранието на Страните.

ЧЛЕН 35

ОДНОСИ МЕЃУ СОБРАНИЕТО НА СТРАНИТЕ И МЕЃУВЛАДИНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

За да се обезбеди техничко-финансиска соработка поради постигнување на целта на овој Протокол, Собранието на Страните може да побара соработка од надлежните меѓународни и регионални меѓувладини организации, вклучувајќи и финансиски и развојни институции.

ЧЛЕН 36

ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

1. Страните ја признаваат важната улога на финансиските средства при остварување на целта на овој Протокол и ја потврдуваат важноста на членот 26 од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот при остварување на целите од Конвенцијата.

2. Секоја Страна обезбедува финансиска поддршка за своите национални активности наменети за остварување на целта на овој Протокол, во согласност со своите национални планови, приоритети и програми.

3. Страните промовираат, според потребите, искористување на билатерални, регионални, подрегионални и други мултилатерални канали за обезбедување финансиски средства за јакнење на капацитетот на Страните кои се земји во развој и Страните со економии во транзиција поради исполнување на целите од овој Протокол.

4. Без оглед на членот 18, Страните се поттикнуваат, согласно националните закони и политики и кога тоа е соодветно, да искористат какви било конфискувани приходи од криминал што произлегуваат од недозволената трговија со тутун, тутунски производи и производна опрема поради остварување на целите утврдени во овој Протокол.

5. Страните претставени во релевантни регионални и меѓународни меѓувладини организации, и во финансиски и развојни институции, ги поттикнуваат овие субјекти да обезбедат финансиска помош за Страните кои се земји во развој и Страните со економии во транзиција за да им се помогне да ги исполнат своите обврски според овој Протокол, без да се ограничат правата на учество во ваквите организации.

6. Страните се согласуваат дека:

(а) за да им се помогне на Страните во исполнување на обврските, според овој Протокол, треба да се мобилизираат и да се искористат сите релевантни потенцијални и постојни ресурси достапни за активности во врска со целта на овој Протокол во корист на сите Страни, особено Страните кои се земји во развој и Страните со економии во транзиција; и

(б) Секретаријатот на Конвенцијата ги информира Страните кои се земји во развој и Страните со економии во транзиција, на барање, околу расположивите извори на финансирање за да се олесни имплементацијата на нивните обврски според овој Протокол.

7. Страните може да побараат тутунската индустрија да сноси какви било трошоци поврзани со обврската на Страната да ги оствари целите од овој Протокол, во согласност со членот 5.3 од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот.

8. Страните вложуваат напори, земајќи го предвид нивното домашно право, за постигнување на самофинансирање при имплементацијата на Протоколот, како и преку наметнување даноци и други форми на давачки врз тутунските производи.

ДЕЛ VIII: РЕШАВАЊЕ СПОРОВИ

ЧЛЕН 37

РЕШАВАЊЕ СПОРОВИ

Решавањето спорови меѓу Страните во врска со толкувањето или примената на овој Протокол се уредува со членот 27 од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот.

ДЕЛ IX: РАЗВОЈ НА ПРОТОКОЛОТ

ЧЛЕН 38

ИЗМЕНИ НА ОВОЈ ПРОТОКОЛ

1. Секоја Страна може да предложи измени на овој Протокол.
2. Измените на овој Протокол ги разгледува и ги донесува Собранието на Страните. Текстот на која било предложена измена на овој Протокол им се соопштува на Страните преку Секретаријатот на Конвенцијата најмалку шест месеци пред седницата на којашто ќе се предложи за усвојување. Секретаријатот на Конвенцијата, исто така, им ги соопштува предложените измени на потписниците на овој Протокол и, поради информирање, и на депозитарот.
3. Страните вложуваат секакви напори за да постигнат согласност преку консензус за која било предложена измена на овој Протокол. Ако сите напори за постигнување на консензус биле исцрпени и не била постигната согласност за измената, последен начин за усвојување на измената е преку гласање со тричетвринско мнозинство на Страните коишто се присутни и гласаат на седницата. Во смисла на овој член, „Страните коишто се присутни и гласаат“ се Страните коишто се присутни и даваат позитивен или негативен глас. Секоја усвоена измена се соопштува од Секретаријатот на Конвенцијата до депозитарот, којшто ја препраќа до сите Страни поради прифаќање.
4. Инструментите на прифаќање на измената се депонираат кај депозитарот. Измената донесена во согласност со ставот 3, за оние Страни што ја прифатиле, влегува во сила на деведесеттиот ден по датумот на прием од страна на депозитарот на инструменти за прифаќање од најмалку две третини од Страните.
5. Измената влегува во сила, за секоја друга Страна, на деведесеттиот ден по датумот на кој таа Страна ќе го депонира кај депозитарот својот инструмент за прифаќање на споменатата измена.

ЧЛЕН 39

ДОНЕСУВАЊЕ И ИЗМЕНУВАЊЕ АНЕКСИ КОН ОВОЈ ПРОТОКОЛ

1. Секоја Страна може да дава предлози за анекс кон овој Протокол и може да предлага измени на анексите кон овој Протокол.
2. Анексите се ограничени на листи, формулари и секакви други описни материјали во врска со процесни, научни, технички или административни работи.

3. Анексите кон овој Протокол и нивните измени се предлагаат, се донесуваат и влегуваат во сила во согласност со постапката утврдена во членот 38.

ДЕЛ X: ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

ЧЛЕН 40

ЗАДРШКИ

Кон овој Протокол не смее да се прават задршки.

ЧЛЕН 41

ПОВЛЕКУВАЊЕ

1. Во кое било време по две години од датумот на кој овој Протокол влегол во сила за Страната, таа Страна може да се повлече од Протоколот со давање писмено известување до депозитарот.

2. Секое такво повлекување станува правосилно по истекот на една година од датумот на прием од страна на депозитарот на известувањето за повлекување или на оној подоцнежен датум што може да биде наведен во известувањето за повлекување.

3. Секоја Страна што ќе се повлече од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, ќе се смета, исто така, дека се повлекла од овој Протокол, со правосилност почнувајќи од датумот на нејзиното повлекување од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот.

ЧЛЕН 42

ПРАВО НА ГЛАС

1. Секоја Страна на овој Протокол има еден глас, освен како што е предвидено во ставот 2.

2. Регионалните организации за економска интеграција, за работи во нивна надлежност, го користат своето право на глас со број на гласови еднаков на бројот на нивните земји-членки коишто се Страни на Протоколот. Таква организација не смее да го користи своето право на глас доколку го искористи некоја од нејзините земји-членки, и обратно.

ЧЛЕН 43

ПОТПИШУВАЊЕ

Протоколот е отворен за потпишување од сите Страни на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот во седиштето на Светската здравствена организација во Женева од 10 до 11 јануари, 2013 година, а потоа во седиштето на Обединетите нации во Њујорк до 9 јануари, 2014 година.

ЧЛЕН 44

РАТИФИКАЦИЈА, ПРИФАЌАЊЕ, ОДОБРУВАЊЕ, ФОРМАЛНО ПОТВРДУВАЊЕ ИЛИ ПРИСТАПУВАЊЕ

1. Овој Протокол е предмет на ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување од страна на државите и на формално потврдување или пристапување од страна на регионалните организации за економска интеграција коишто се Страна на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот. Тој е отворен за пристапување од денот по датумот на којшто Протоколот бил затворен за потпишување. Инструментите за ратификација, прифаќање, одобрување, формално потврдување или пристапување се депонираат кај депозитарот.

2. Секоја регионална организација за економска интеграција што ќе стане Страна без некоја од нејзините земји-членки да биде Страна, е обврзана според сите обврски во овој Протокол. Во случај на организации чишто една или повеќе земји-членки се Страна, организацијата и нејзините земји-членки одлучуваат околу своите соодветни одговорности за извршување на обврските според овој Протокол. Во такви случаи, организацијата и земјите-членки немаат право на истовремено спроведување на правата според овој Протокол.

3. Регионалните организации за економска интеграција, во своите инструменти за формално потврдување или во своите инструменти за пристапување, го објавуваат степенот на својата надлежност за работите уредени со овој Протокол. Овие организации, исто така, го информираат депозитарот, којшто за возврат ги информира Страните, околу каква било суштинска измена на степенот на нивната надлежност.

ЧЛЕН 45

ВЛЕГУВАЊЕ ВО СИЛА

1. Овој Протокол влегува во сила на деведесеттиот ден по датумот на депонирање кај депозитарот на четириесеттиот инструмент на ратификација, прифаќање, одобрување, формално потврдување или пристапување.

2. За секоја Страна на Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот, којашто ќе го ратификува, прифати, одобри или формално ќе го потврди овој Протокол или којашто ќе пристапи кон него откако биле исполнети условите утврдени во ставот 1 за влегување во сила, овој Протокол влегува во сила на деведесеттиот ден по датумот на депонирање на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување, пристапување или формално потврдување.

3. Во смисла на овој член, секој инструмент депониран од регионална организација за интеграција не се брои како дополнителен на оние што се депонирани од земјите-членки на таа организација.

ЧЛЕН 46

ДЕПОЗИТАР

Генералниот секретар на Обединетите нации е депозитар за овој Протокол.

ЧЛЕН 47

АВТЕНТИЧНИ ТЕКСТОВИ

Оригиналот од овој Протокол, чиешто текстови на арапски, кинески, англиски, француски, руски и шпански јазик подеднакво се автентични, ќе се депонира кај Генералниот Секретар на Обединетите Нации.

Член 3

Министерството за здравство, Министерството за финансии, Министерството за финансии - Царинската управа, Министерството за внатрешни работи, Министерството за правда, Министерството за економија и труд и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство се определуваат како надлежни органи на државната управа што ќе се грижат за извршување на Протоколот од членот 1 од овој закон.

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ КОН ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН

А. Уставна основа за донесување на законот

Уставната основа за донесување на законот што се предлага е содржана во член 68 став 1 алинеја 6 од Уставот на Република Северна Македонија според кој, Собранието на Република Северна Македонија со закон ги ратификува меѓународните договори на Република Северна Македонија.

Б. Причини поради кои се предлага ратификацијата на Протоколот

Рамковната конвенција за контрола на тутунот на Светската здравствена организација усвоена во Женева, на 21 мај 2003 година, во сила од 27 февруари 2005 година е еден од нај прифатените и најбрзо ратификуваните договори во историјата на ООН. До денес, Рамковната конвенција е ратификувана од 181 држава што опфаќа 90% од светската популација. Нашата држава на 30 јуни 2006 г. пристапила кон оваа Конвенција. Истата предвидува строга регулација на сите сегменти од производство до оданочување на производите од тутун, притоа поттикнувајќи ги државите да предвидуваат построги мерки во овој контекст.

На петтата конференција на договорните страни на Рамковната конвенција одржана во Сеул, на 12. ноември 2012 година е усвоен Протоколот за елиминирање на недозволената трговија со тутунски производи, во сила на 25 септември 2018 г.

Протоколот е потпишан од македонска страна во Њујорк на 8 јануари 2014 година.

Протоколот претставува силна и ефикасна алатка за борба против нелегалната трговија тутунските производи и неговите сериозни последици.

Недозволената трговија со тутунски производи е континуирана глобална закана која влијае на светските економии, здравјето и јавната безбедност и носи загуби приходите во националните буџети поради неплатени даночни давачки, но и на легалната тутунска индустрија, нарушувајќи го нејзиниот углед и рушејќи ја пазарната вредност на нејзините производи. Згора на тоа, профитот од илегалната трговија со цигари, често се користи за финансирање многу поопасни активности, како што се тероризмот и организираниот криминал.

Недозволената трговија со тутунски производи претставува каква било практика или однесување поврзано со производството, испорака, примање, поседување, дистрибуција, продажба или купување на тутунски производи кое е забрането со закон. Незаконската трговија со тутун вклучува и шверц со тутун на тутунски производи, фалсификување на тутунски производи како и нелегално производство на тутунски производи.

Протоколот има за цел да ги елиминира сите форми на недозволена трговија во тутунските производи. Клучните барања на Протоколот вклучуваат лиценциран систем, системи за глобално следење на движењето и на потеклото на тутунските производи како клучна мерка за целите на намалување на нелегалната трговија со тутунски производи. Протоколот е важен меѓународен договор кој промовира глобално решение за нелегалната трговија со тутунски производи.

Страните на Протоколот, се обврзани да усвојат и применуваат мерки за надзор и регулирање на синџирот на снабдување на стоки опфатени со овој Протокол со цел да спречи, открие, истражи и гони нелегалната трговија со овие стоки, мерки за зголемување на ефикасноста на надлежните органи, спречување, откривање, истрага, гонење и укинување на сите форми на нелегална трговија, како и мерки за спроведување на соработката меѓу страните на Протоколот со цел подобрување ефикасноста на активностите за спроведување на законот во борбата против незаконското однесување, вклучително и кривични дела кои како такви се утврдени со овој Протокол.

Дел I од Протоколот (Чл. 1-3), се однесува на употребата на термините; односот на овој Протокол со другите договори и правни инструменти; како и целта на Протоколот

Во Дел II „Општи обврски“ (чл. 4 и 5) се пропишани: општи обврски на државите страни на Протоколот

Во Дел III (чл. 6-14) „Контрола на снабдувачкиот систем“ од Протоколот е пропишана: должноста за издавање лиценца како и спроведување на еквивалентен систем на одобрување или контрола; детална проверка на деловното работење; следење на движење и следење на потеклото, водење евиденција, мерки за безбедност и превентивни мерки, продажба преку интернет, телекомуникациски или други технологии во развој, слободни зони и меѓународен транзит и продажба без царина..

Со Протоколот се предвидува да се воспостави и да функционира Track & Trace (“T&T”) системот за тутунски производи кој ќе придонесе кон зголемување на ефикасноста на надлежните органи одговорни за спречување, откривање, истрага и гонење на сите облици на нелегална трговија со тутун, тутунски производи и опрема за производство што ќе доведе до намалување на нелегалната трговија со тутунски производи и опрема за нивно производство.

Во делот IV „Кривични дела“ (чл. 14-19) се таксативно наведени дејствијата за кои секоја страна треба да усвои законски и др. мерки за нивно утврдување како незаконски ; вклучително и кривични дела; одговорност на правни лица; кривично гонење и санкции за лицата кои прекршуваат законските одредби, конфискација на тутунски производи, отуѓување или уништување на конфискуваниот тутун и посебните истражни техники како што се електронски или други форми на надзор и тајни операции од нивните надлежни органи.

Во делот V „Меѓународна соработка“ (чл. 20-31) од Протоколот се однесува на размена на општи информации; размена на извршни информации; размена на информации: на доверливост и заштита на информации; обезбедување помош и соработка: обука, техничка поддршка и соработка во научни, технички и технолошки прашања, обезбедување помош и соработка: истрага и гонење на сторителите на кривични дела, надлежност за кривични дела, соработка во спроведувањето на законот, меѓународна правна помош, екстрадиција; и мерки за обезбедување екстрадиција .

Во делот VI, „известување“ (чл. 32), од Протоколот е предвидена постапката за известување и размена на информации, преку Секретаријатот .

Во Дел VII „Институционални договори и финансиски средства“(чл. 33-37) од Протоколот се предвидува обврската за одржување состаноци на страните, секретаријатот, односите со членовите на Собранието и меѓувладините организации и финансиски средства.

Во делот VIII „Решавање спорови“ (чл. 37), се однесува на решавање на спорите меѓу членките во врска со имплементацијата или примената на овој Протокол.

Во Дел IX „Развој на протоколот“ (чл. 38-39) се однесува на измени и дополнувања на Протоколот и на анексите на овој Протокол.

Во делот X од (чл. 40-47), се однесува на влегување во сила на Протоколот депозитар и автентични текстови и друго.

Значењето на Протоколот се огледа во тоа што претставува правна основа за елиминирање на сите видови на незаконита трговија со тутунски производи и создавање на глобален систем на следење што претставува суштинска компонента во борбата против нелегалната трговија со тутунски производи.

Со ратификацијата на Протоколот Република Северна Македонија на меѓународен план ќе ја изрази согласност да биде врзана со неговите одредби како предуслов за ефикасна борба против сите облици на нелегална трговија со тутунски производи согласно чл.15 од Рамковната конвенција за контрола на тутунот.

В. Оценка за тоа дали протоколот бара донесување на нови или измена на важечките закони

За спроведување на Протоколот ќе биде потребно да се извршат одредени дополнувања во Законот за акцизите како и во Кривичниот законик на Република Северна Македонија.

Г. Оценка за потребата од ангажирање финансиски средства од Буџетот на Република Северна Македонија за спроведување на протоколот.

За спроведување на Протоколот во оваа фаза не може да се даде точна проценка на финансиските средства потребни за негова примена, но не се очекува истиот да предизвика дополнителни финансиски импликации во Буџетот на Република Северна Македонија.